

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ PREZENČNÍ STUDIUM

2012 - 2013

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Kristýna Malíková

Specifika vzdělávání dospělých cizinců v ČR

Praha 2013

Vedoucí bakalářské práce:

PhDr. Tereza Vacínová, Ph.D.

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR FULL-TIME STUDIES

2012 - 2013

BACHELOR THESIS

Kristýna Malíková

**Specifics of Adult Foreigners Education in the
Czech Republic**

Praha 2013

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Tereza Vacínová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a uvádím v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne.....

Kristýna Malíková

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá specifiky cizinců v ČR a jejich nejvýznamnějšími kulturními rozdíly. Dále se zaměřuje na hodnotový systém a na to, jak vnímá česká společnost cizince. Rozebírá zde komunikaci a předsudky vedené směrem k cizincům. Uvádí zde počet cizinců a popisuje nejpočetnější skupiny cizinců v ČR. V neposlední řadě teoretická část pojednává o vzdělávání dospělých cizinců v ČR, které zahrnuje celoživotní učení, trendy v této oblasti a strukturu a možnosti vzdělávání dospělých cizinců. Praktická část na základě přímého dotazníkového průzkumu zkoumá postoj české společnosti k cizincům a pohled české společnosti na vzdělávání dospělých cizinců v ČR.

Klíčové pojmy

Andragogika, didaktika, celoživotní učení, hodnoty, komunikace, kulturní rozdíly, nejpočetnější cizinci v ČR, předsudky, specifika cizinců, struktura vzdělávání, trendy ve vzdělávání, vnímání, vzdělávání dospělých cizinců v ČR.

Annotation

Bachelor thesis in its theoretical part deals with the specifics of foreigners and their most significant cultural differences. It then focuses on the value system and how society perceives Czech foreigners and analyzes communication and prejudices towards foreigners. The thesis also specifies the number of foreigners in the Czech Republic and describes the largest groups of foreigners. Finally, the theoretical part deals with adult foreigners, which includes lifelong learning, trends in this area and learning structure and opportunities of adult foreigners. The practical part is based on direct questionnaire survey and examines the attitude of Czech society towards foreigners.

Key words

Andragogy, didactics, lifelong learning, values, communication, cultural differences, the most numerous foreigners in the Czech Republic, prejudices, specifics of foreigners, the structure of education, trends in education, perception, adult foreigners.

OBSAH

ÚVOD	8
1 SPECIFIKA CIZINCŮ V ČR	10
1.1 Kulturní rozdíly.....	11
1.1.1 Hodnoty	12
1.1.2 Vnímání	13
1.1.3 Komunikace	14
1.1.4 Předsudky.....	16
2 CIZINCI V ČR	19
2.1 Ukrajinci	23
2.2 Slováci.....	25
2.3 Vietnamci.....	27
3 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH CIZINCŮ V ČR.....	30
3.1 Celoživotní učení	32
3.2 Trendy	33
3.3 Struktura vzdělávání	35
4 KVANTITATIVNÍ PRŮZKUM.....	38
4.1 Vymezení průzkumného cíle	38
4.2 Stanovení hypotéz.....	38
4.3 Průzkumný vzorek	39
4.4 Metoda průzkumu	39
4.5 Časová organizace průzkumu podle jeho fází	40
4.6 Výsledky průzkumu	41
4.7 Interpretace výsledků.....	56
4.8 Závěry průzkumu	60
ZÁVĚR.....	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	65
SEZNAM PŘÍLOH	I
Příloha 1: Dotazník	I

*„Tolerance je umělá květina,
která poprvé vyrostla a vykvetla na vysokém stupni mravního zrání,
kdy člověk v člověku z jiného společenství spatřil bližního,
jemuž nemá činit, co si sám nepřeje pro sebe.
Zakořenit tuto květinu v mysli zástupů byla odjakživa práce nesnadná,
stálý zápas s nepřízní půdy i podnebí,
stálá nutnost začínat znovu po bouřích a erupcích.
Ve světě kolem nás, vyzývajícím k rychlému zbohatnutí a zároveň
proniknutém obavami o budoucnost,
je to úsilí obzvlášť těžké.“
(Eduard Goldstücker, 1998)*

ÚVOD

Jako téma své bakalářské práce si autorka vybrala Specifika vzdělávání dospělých cizinců v České republice. Zaměřuje se zde na tematiku, která není často diskutovaná a podle ní je také opomíjená v české společnosti a je nutné ji řešit. Pohnutkou byla aktuálnost tohoto tématu, protože cizinců v ČR stále přibývá a je třeba je vzdělávat, aby mohli žít v ČR plnohodnotný život.

Text navazuje na absolventskou práci s názvem Odlišná kultura – Integrace nezletilých cizinců v ČR. Zde byla nastíněna kultura cizinců, možné předsudky až rasismus vedený k nezletilým cizincům, migrace do ČR a postoje společnosti k cizincům a jejich následná integrace. Do praktické části bylo zařazeno kvalitativní šetření, čerpáno bylo ze tří kazuistik ze Zařízení pro děti cizince.

Předložená bakalářská práce si klade za cíl zmapovat situaci v České republice ve věci dalšího vzdělávání dospělých cizinců. Tato problematika je v odborné literatuře dosud nedostatečně odborně zpracována, a proto by text mohl být přínosem pro tuto oblast

Práce je koncipována do dvou částí. Obsahuje teoretickou a navazující praktickou část. V teoretické části chce autorka upozornit na specifika cizinců v ČR a jejich kulturní odlišnosti, kde jako hlavní činitel působí komunikace, která musí překonávat mnohá úskalí mezi minoritou a majoritou. Autorka považuje za nutné upozornit na skutečnost, že o životě národnostních a etnických skupin, které se v České republice rozvíjejí a usazují, víme stále málo. Dále se zde zabývá nejpočetnějšími menšinami a jejich základním popisem, hodnotami a vzájemnou komunikací. Současně jsou zmíněny předsudky občanů České republiky k těmto menšinám.

Hlavní pozornost je věnována popisu vzdělávání dospělých cizinců v ČR. V této části práce jsou rozebrány specifické metody práce s dospělými cizinci, aktuální trendy a rekvalifikační kurzy, které jsou důležitou složkou dalšího vzdělávání dospělých i dospělých cizinců.

Praktickou část tvoří kvantitativní průzkum, který bude založen na přímém dotazníkovém průzkumu. Zde si autorka klade za cíl analyzovat názor české společnosti na migraci cizinců do ČR na vzorku 100 respondentů. Průzkum poskytne částečný náhled na postoje a názory vnímání cizinců a jejich další vzdělávání českou společností.

Práce může být přínosem pro ty, kdo mají o tuto problematiku zájem a pro ty, kterým není lhostejný život cizinců v ČR a chtějí se podílet na jejich společné integraci do českého společenství a následném vzdělávání.

1 SPECIFIKA CIZINCŮ V ČR

Soudková a Soudek (2008, s. 71) definují, že cizinci, kteří do ČR přicházejí a žijí tu s námi, pocházejí z rozdílných států světa. Zařadit bychom je mohli do nejrůznějších skupin: podle účelu pobytu, podle pohlaví, věku, zaměstnání, podle zemí, ze kterých přišli. Někteří přicházejí za prací, někteří jsou k tomu donuceni situací ve své zemi původu např. válka, pronásledování, persekuce. Někdo přichází kvůli rodině, někdo dlouhodobý pobyt neplánuje a přichází pouze za účelem výdělků a upřednostňuje bezprostřední návrat do své země.

Co mají všichni cizinci v ČR společné? Nemají to zde jednoduché. Cizinci si mnohdy nedokáží pomoci sami a jsou odkázáni na pomoc ostatních. Ocitli se v prostředí, ve kterém se neorientují a především nerozumí češtině, která je pro ně velice složitá. Musí přijmout a dodržovat zákony, které neznají. Společnost také vyžaduje od cizinců přijetí nepsaných pravidel, zvyklostí a kulturních specifik.

Podle tvrzení Neumannové a Kykalové (2007, str. 4) dříve, než se zrodila Evropská Unie, byly Evropské země otevřeny cizincům s kulturními a národnostními rozdíly, dnes se již jedná o Evropu, která přijímá cizince s různorodými a rozmanitými názory. Evropa se začíná otevírat kulturám neevropského původu a cizincům ze třetích zemí.

„Člověk jako svobodný jedinec přestal být vnímán pouze jako příslušník určitého národa a státu spolu s jeho jazykovými a kulturními charakteristikami, ale stal se osobnostní formovanou řadou přesvědčení přesahující rámec národnostní a státní hranice.“ (Neumannová, Kykalová, 2007, str. 4)

Dále Neumannová a Kykalová (2007, s. 4) tvrdí, že v české společnosti převládá fenomén zabraňování narůstající různorodosti v České republice, ale středem zájmu by mělo být zaměření se na vhodný přístup k této různorodosti.

Autorka se v práci zaměřuje na vzdělávání dospělých cizinců, k čemuž je třeba pochopení situace migrantů a migrantek. Viznerová (2011, s. 6) doplňuje, že předpokladem tohoto pochopení je znalost informací o této cílové skupině.

Považuje se za nutné znát souvislosti a základní fakta, které určují podmínky pro život a integraci přichozích do ČR. Tyto podmínky jsou dále předmětem vzdělávání.

1.1 Kulturní rozdíly

„Základní znaky všech ras jsou stejné, rozdíly jsou ve znacích nepodstatných. Každého člověka lze popsat velkým počtem různých znaků, které obsáhnou fyzické, psychické a fyziologické stránky jeho osobnosti a které jsou výrazem jedinečnosti faktorů prostředí i zděděných dispozic. Tyto znaky se od člověka k člověku liší, hovoříme proto o variabilitě znaků. U některých znaků existuje jen několik možných variant u jiných přechází plynule jedna varianta v druhou. Mnoho znaků je výsledkem dlouhodobého adaptačního tlaku prostředí, v němž příslušná skupina žila.“ (Tolimatová, 1998, s. 28)

Internetový zdroj Kultura a kulturní rozdíly (online, cit. 2012-11-15) tvrdí, že příčiny kulturních rozdílů jsou dané prostředím. Každý jedinec vyrůstá v určitém omezeném prostředí (rodina, město, země). Člověk si reakcí na své přírodní prostředí vytváří své každodenní návyky. Tímto se svému životnímu prostředí a také společnosti přizpůsobuje.

Billikopf (online, cit. 2012-11-6) říká, že rozdílnost mezi lidmi jednotlivých národů nebo kultury je větší než rozdílnost mezi skupinami. Z čehož vyplývá, že cizinci se do naší společnosti přizpůsobují velice obtížně a rozdíly jsou patrné. Může jít o rozdíly ve vzdělávání, náboženství, v pojetí osobnosti, v sociálním postavení, ve zkušenostech z minulosti nebo k lásce k vlasti a mnoho dalších, které mají vliv na lidské chování a kulturu.

Internetový zdroj Kultura a kulturní rozdíly (online, cit. 2012-11-15) uvádí, že můžeme některé znaky kulturních rozdílů vidět na první pohled (tradiční oblečení, šperky), některé jsou rozpoznatelné, až když člověk začne hovořit odlišným jazykem, nebo až když pochopíme hodnotový systém jedince či jeho zvyky nebo hodnoty. Česká společnost by si měla uvědomit, že jedinci

z jiných kultur nejsou specifictí pouze projevy viditelných na první pohled, ale také rozdílným právním systémem, systémem vzdělání a životními hodnotami. Pokud se příslušníci odlišných kultur setkají, často na rozdílnosti jejich kultur zapominají a nevnímají je, může takto docházet k nedorozumění.

„Kulturní rozdíly je nutné vždy posuzovat v rámci srovnávání dvou konkrétních kultur, neboť čím se liší jedna kultura od druhé, nemusí se lišit od třetí. V některých aspektech se kultury mohou lišit a v jiných si zase mohou být velmi blízké.“ (Kultura a kulturní rozdíly, online, cit. 2012-11-15)

Tolimatová (2001, s. 29) zmiňuje, že kultura a specifické znaky národnosti se dědí. Existuje zde předpoklad, že u daných populací přetrvávají i poté, kdy začnou žít v jiném prostředí, a že se tyto znaky dále přenášejí na potomstvo a po mnoho dalších generací.

„Kulturní rozdíly mohou být příčinou zmíněných nedorozumění a konfliktů. Mnohdy se také stává, že jsou kulturní rozdíly využity jako záminka k započítí války, diskriminace určitých národnostních a kulturních skupin apod. Důsledky kulturních rozdílů mohou být v běžném životě velmi různé, a to od nedorozumění, nad kterými je možné se zasmát, až po ohrožení holého života jedince.“ (Kultura a kulturní rozdíly, online, cit. 2012-11-15)

1.1.1 Hodnoty

Šišková (2001, s. 14) tvrdí, že hodnoty přijímáme v rámci socializačního procesu. Přejímáme je od malička od našich rodičů, prarodičů, naší společnosti. Ukazují nám, co je správné a důležité, a naopak. Dále vypovídají o tom, jaká je naše společnost, kultura a tradice. Celý náš hodnotový systém určuje kritéria, podle kterých žijeme. Jsou také dané postihy za nedodržení hodnot.

„Konflikty mezi lidmi, které vznikají na základě rozdílného hodnotového vzorce chování, jsou ty nejobtížnější. Je to proto, že jednáme s někým, jehož hodnoty jsou velmi rozdílné od našich, a my se nemůžeme dohodnout. Nejednou se stává, že hodnoty druhého považujeme za hrozbu pro náš život či naše

nejbližší okolí. Tyto hrozby u nás vyvolávají silné emotivní reakce, komunikace je pak velmi složitá.“ (Šišková, 2001, s. 14)

Internetový zdroj Kultura a kulturní rozdíly (online, cit. 2012-11-15) chtějí tímto říci, že každý člověk je jedinečná lidská bytost s vlastními hodnotami, a až tehdy, kdy jsme ochotni se na svou vlastní kulturu podívat, jako na věc ne zcela samozřejmou a nejlepší, pak můžeme nahlédnout a pochopit jiné kultury, které jsou založeny na částečně nebo zcela jiných zvycích a hodnotách, jelikož vznikaly v jiných podmínkách.

A právě v tomto je ona svízele. Jelikož o těchto dlouhodobě usazených věcech se těžko diskutuje a těžko se přijímají za své, často způsobují nedorozumění, která jsou zapříčiněna kulturními rozdíly. Jde především o pojetí času, prostoru, hodnot, vnímání prostředí, tabu.

„Ze všech uvedených skutečností vyplývá, že současné lidstvo má jednotný základ a rozdíly mezi skupinami i jednotlivci jsou způsobeny mnoha a mnoha staletími života v odlišných podmínkách. Dělení lidstva na rasy je tedy spíše společenským a kulturním fenoménem bez hlubšího biologického oprávnění, a nesmí být proto nikdy zneužíváno k diskriminaci jedné skupiny lidí skupinou jinou.“ (Tolimanová, 2001, s. 32)

1.1.2 Vnímání

Jak Šišková (2001, s. 16) zmiňuje výše, co člověk, to rozdílný komunikační styl. Jedinečnost stylu je doplněna a rozvíjena kulturními zvyklostmi a tradicemi každé skupiny obyvatel. Lidé vnímají situace díky mnoha smyslům. Nezpracovávají pouze slova jako počítač, ale působí na ně mnoho faktorů, jako je tón hlasu, naše držení těla, upřímnost a přesvědčivost našeho hlasu, naše pohyby a energie, kterou vyzařujeme, dále přesvědčivost našeho obličejů, našich očí a celého těla.

Dále Šišková (2001, s. 17.) tvrdí, že menšina a sám jednatel si sami zvolí svou budoucí roli, jakou chtějí hrát v majoritní společnosti, a poté se vydat

na jasnou cestu a udělat maximum pro dosažení svého cíle. Až poté záleží na české společnosti, jak bude minoritu vnímat.

Internetový zdroj Kultura a kulturní rozdíly (online, cit. 2012-11-15) doplňuje toto tvrzení, že mnohdy nastává situace, která je tak jednoznačná pro naši společnost, že nás nenapadne popřemýšlet o tom, že člověk z jiného kulturního prostředí ji vnímá jinak. Hlavním problémem v setkání osob z odlišných kultur je často zapříčiněn tímto předpokladem, který však neplatí a situace nastane jinak, než se zprvu očekávalo. Lidé z odlišných kultur mají tyto předpoklady různé, což je způsobeno rozdílnou životní zkušeností.

„S rozvojem informačních technologií a s nástupem nového životního stylu dochází v posledním půlstoletí k nebývalému míšení etnik, což má na mnoha místech následek smývání rozdílů mezi jednotlivými skupinami, jejich míšení a zánik či změnu rysů, které jednotlivé skupiny tradičně charakterizovaly. Kromě změn charakteristických fyzických a psychických znaků dochází i ke změnám kultury a sociální sféry. Ne nadarmo se hovoří o globalizaci lidstva.“
(Tolimanová, 2001, s. 31)

1.1.3 Komunikace

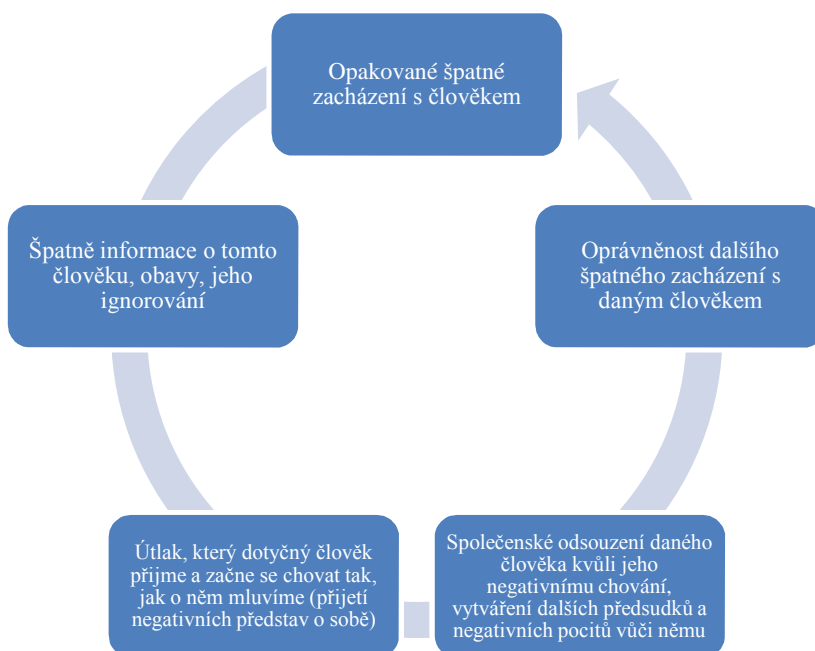
Internetový zdroj Komunikace (online, cit. 2012-12-1) uvádí, že odlišná komunikace je hlavním specifickým ukazatelem v rozdílnosti cizinců. V komunikaci je důležité si porozumět a dokázat se domluvit. Považuje se za nutné snažit se pochopit, co od nás druhý žádá, ale také musíme podávat jasná a srozumitelná sdělení, co od druhého vyžadujeme.

Šišková (2001, s. 13) tvrdí že, kdybychom měli všichni stejnou kulturu, tradici, minulost a zkušenosti, byl by komunikační proces mnohem snadnější. Avšak pocházíme z rozdílných míst, máme jiný etnický základ, každý má jiná očekávání, odlišné zkušenosti, představy a přání, proto také nereagujeme všichni stejně. Důležitým aspektem v komunikaci je pochopení výroků druhého a jeho

celkové chování, a ne odsuzování či nezájem ba dokonce přesvědčování druhého o svém názoru. (viz Obrázek 1)

Šišková (2001, s. 180) popisuje, že při setkání s cizincem, nám proběhnou hlavou informace, které o nich máme. Všichni máme o menšině určitě informace, a podle těchto informací se směřuje i naše chování. Pokud jednáme na základě těchto informací, může dojít k tomu, že daného člena minority ponížíme nebo mu nepřiznáme plnou důstojnost. Pokud se takto o členu minority začneme vyjadřovat, jedinec si pak sám tento názor zvnitřní a začne se podle toho chovat. Cizincovo nové chování, potvrzuje negativní pohled na něj a napomáhá k jeho odsouzení majoritou. Tímto se roztácejí kola bludného kruhu špatného zacházení s jedincem jiné kultury. Tento jedinec byl na počátku pouze jiný, důsledek toho poté je, že se zvětšuje vzdálenost mezi českou populací a cizinci - narůstá bariéra.

Obrázek 1: Začarovaný kruh komunikace

Zdroj: Šišková, 2001, s. 180

„Některé z minorit, které žijí na našem území, nejsou od nás ve vnějších znacích příliš odlišné. Mnohokrát si však uvědomujeme, že se jako česká

majorita chováme jinak než minorita. Zvlášt' výrazně to pocítujeme ve chvílích, kdy si nerozumíme, protože náš komunikační styl naráží na jiný komunikační styl minority.“ (Šišková, 2001, s. 13)

Patočková (1998, str. 34) zmiňuje, že těžším než slovům je porozumět významu, který je za nimi skryt tzv. metakomunikace. Metakomunikace se projevuje v gestech, tónu hlasu, síle hlasu, výrazu obličeje a celkovém komunikačním kontextu. Konflikty a nedorozumění mohou vznikat z důvodu odlišného kulturního prostředí, dále pak mohou souviset s nedostatečným zvládnutím komunikačního jazyka.

Víznerová (2011, s. 10) konstatuje, že na odstranění těchto nedorozumění a konfliktů a případných překážek se musí podílet především sami cizinci, ale také nejširší veřejnost a zástupci institucí a organizací. Pokud se migranti a migrantky aktivně a plně zapojí je předpokladem, že se majoritní společnost otevře a poskytne přístup k běžným službám a institucím, které napomáhají při integraci do většinové společnosti. Jedním z neúčinnějších prostředků jak dosáhnout zkvalitnění služeb pro cizince a odstraňování překážek je zvyšování vzájemné informovanosti.

1.1.4 Předsudky

Šišková (2001, s. 15) uvádí, že velikým problémem dneška jsou předsudky a předpojatosti. Předsudky jsou jakýmsi „natočením“ osobnosti zdali bude komunikace probíhat efektivním nebo neefektivním způsobem. Předpojatost obvykle vyplývá z vlastních zkušeností, z tradic, z hodnotových vzorců chování, z dezinformací a ze sociální percepce. Díky předsudkům a předpojatosti se dá velice snadno ublížit a nedat druhému ani malou šanci, bohužel toto mnohdy ani nevnímáme. K předsudkům a unáhleným názorům bez jakýchkoli důkazů nás vede především domněnka o lidech, která je ovlivněna hodnotami a zkušenostmi s podobnými jedinci. Z toho pak plynou naše úsudky a závěry na základě našeho očekávání. (viz Obrázek 2)

Šišková (2001, s. 181) popisuje, že v úrovni a kvalitě soužití majority a minority můžeme sledovat četnost a intenzitu určitých společenských jevů. Tyto jevy se objevují v určitém napětí a v daném pořadí. Nejdříve se jedná o negativní vyjadřování o minoritách a jejich negativní hodnocení. Poté se člen majority začne vyhýbat kontaktu s příslušníkem menšiny. Dalším stupněm je diskriminace člena minority. Tato diskriminace může vést až k fyzickým útokům na minoritu nebo jejich majetek. Posledním stupněm je genocida. V každé společnosti se zmíněné jevy objevují, v ČR se objevuje zejména diskriminace. Je zde důležité, jak na tyto jevy společnost reaguje, jaká je jejich četnost a intenzita.

Obrázek 2: Rozdílné úrovně soužití a stupně konfliktu

Zdroj: Šišková, 2001, s. 181

„Nejenom předsudky a stereotypy doprovázené obavami a z nich vycházející diskriminační jednání, ale také složitá administrativa, nedostatečná kontrola zaměstnavatelů ze strany státu, jazykové a kulturní bariéry, nedostatečná znalost práv a povinností mají za následek například situaci, kdy se cizinci dostávají do závislosti na různých subjektech.“ (Víznerová, 2011, s.12)

Předsudky a stereotypy používáme podle Šiškové (2001, s. 15) často nevědomě. Bránit a rozvíjet se v tomto smyslu se můžeme fundovanými a kvalitními informacemi, abychom mezi námi a cizinci nenechali postavit vysokou zeď plnou nepřekročitelných bariér. Považuje se za nutné volit vhodné pozitivní příklady k překonání generalizovaného modelu, které nás povedou k diferenciaci a konkretizaci.

„Každá kultura má svá specifická pravidla a hodnotové systémy, které odrážejí to, co pro ni bylo během vývoje užitečné a potřebné. Vzdělávání nabízí pomoc při vzájemném soužití v různorodém kulturním prostředí. Podporuje zájem o svět, který nás obklopuje, úctu a respekt k lidským odlišnostem.“
(Patočková, 1998, s. 35)

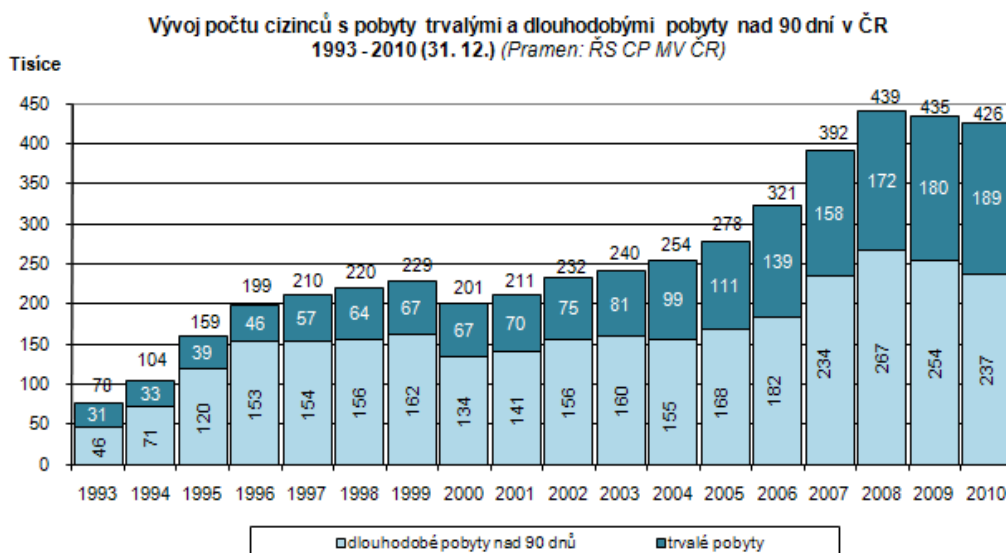
2 CIZINCI V ČR

Šišková (2001, s. 179) upozorňuje na to, že z důvodu celosvětové migrace obyvatel do ČR, kdy na naše území přichází stále více osob z nejrůznějších koutů světa, se považuje za žádoucí vzájemné porozumění a tolerantní chování vůči sobě.

Český statistický úřad (online, cit. 2012-11-6) uvádí, že k závěru roku 2010 žilo v ČR celkem 426 000 cizinců a cizinek. Z toho 189 000 s trvalým pobytem a 237 000 s pobytem nad 90 dní. (viz Graf 1)

Víznerová (2011, s. 6) potvrzuje, že v roce 2010 bylo v ČR 426 000 cizinců. Od roku 1993 počet cizinců narůstal. Tento jev je zapříčiněn tím, že Česká republika se stala cílovou zemí, kde se cizinci trvale usazují. Poprvé od roku 2000 se pozastavil nárůst cizinců v roce 2009. Příčina tohoto mírného poklesu je zapříčiněna ekonomickou krizí a jejími důsledky jako jsou růst nezaměstnanosti, omezené vydávání pracovních povolení či pokles pracovních příležitostí.

Graf 1: Cizinci: Počet cizinců

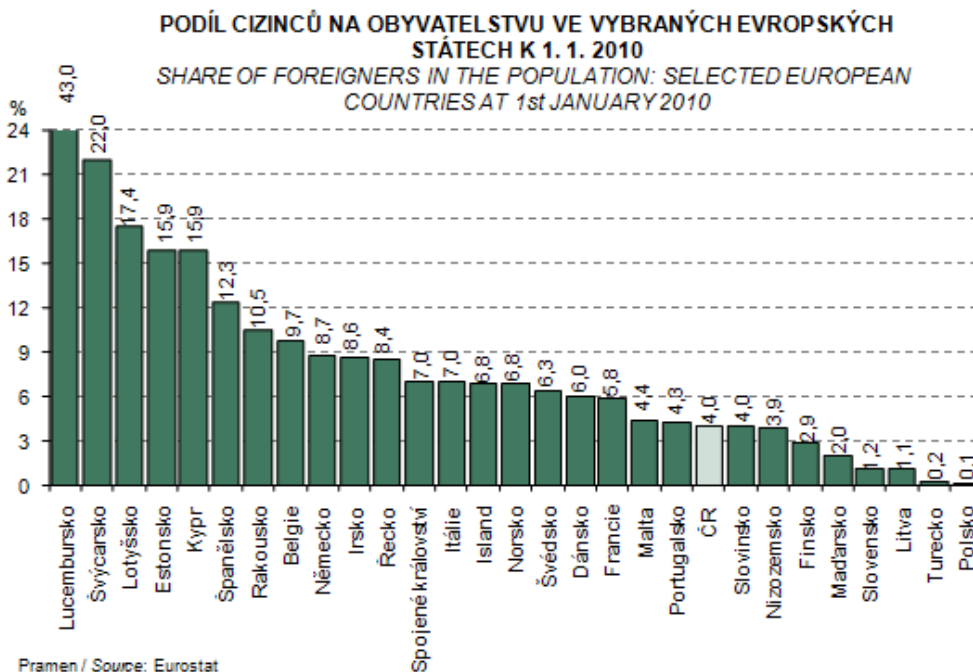
Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2012-11-6

Dále Víznerová (2011, s. 7) konstatuje, že nejpočetnější skupiny cizinců na území ČR jsou dlouhodobě zastoupeny třemi zeměmi: Ukrajina (124 281), Slovensko (71 780) a Vietnam (60 289), což jsou dvě třetiny všech žijících cizinců na území ČR.

Český statistický úřad (online, cit. 2012-10-8) zmiňuje, že podíl cizinců na obyvatelstvu v ČR jsou 4%. (viz Graf 2)

Jak zmiňuje Kačerová (online, cit. 2013-2-4), přes určitý pokles přílivu cizinců v době ekonomické krize, žilo roku 2010 na území České republiky 426 000 cizinců, což představuje 4 % z celkové populace. Největší podíl cizinců z evropských států má Lucembursko, kde žije až 43% cizinců z celkového obyvatelstva. Podíl cizinců v České republice je mezi postkomunistickými zeměmi jeden z nejvyšších, pouze Slovinsko má stejné procento. Naopak nižší podíl cizinců než v ČR je v Maďarsku 2 %, na Slovensku 1,2 % nebo v Polsku 0,1 %.

Graf 2: Podíl cizinců na obyvatelstvu

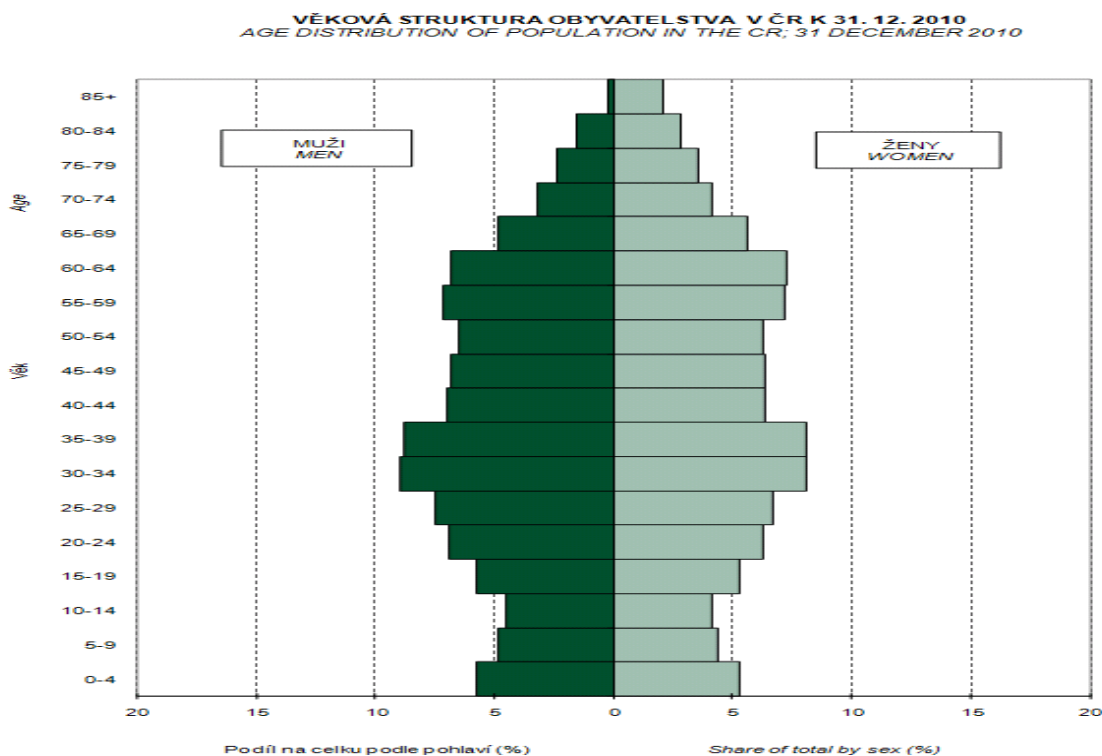

Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2012-10-8

Soudková a Soudek (2008, s. 4) tvrdí, že patříme díky našemu ekonomickému růstu po vstupu do EU ke státům, které jsou dnes pro cizince jedním ze žádaných míst pro život. Český statistický úřad (2011, s. 152, 153) doplňuje, že dnes převažují lidé v produktivním věku, což odpovídá trendu v oblasti migrace do ČR, kdy většina příchozích cizinců je ekonomicky aktivní. (viz Graf 3)

Kačerová (online, cit. 2013-2-4) konstatuje, že věková struktura obyvatelstva ČR se liší od struktury cizinců žijících v ČR. Zatímco věková struktura cizinců je v naprosté většině zastoupena osobami v produktivním věku (86 %), což souvisí s ekonomickým motivem migrace. Tak v České republice je osob v produktivním věku 65 %. Osoby nad 65 let jsou zastoupeny v české populaci 15 %, zatímco u cizinců jsou to jenom 2 %.

Graf 3: Věková struktura obyvatelstva v ČR

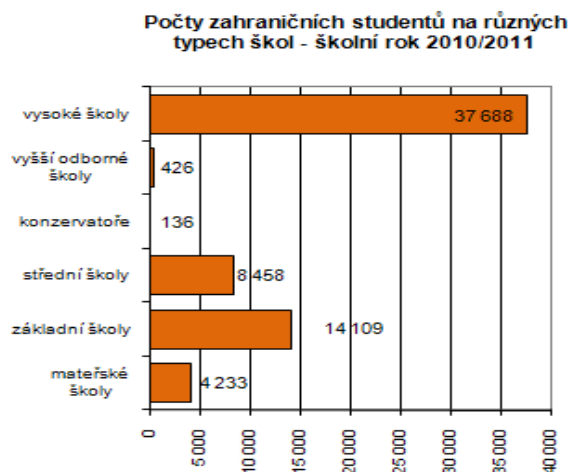

Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2012-12-28

Dále Český statistický úřad (2011, s. 152, 153) uvádí, že ve vyšších odborných školách se vzdělává celkem 426 studentů cizího státního občanství. Cizinci se vzdělávají především denní formou. (viz Graf 4)

Podle internetového článku s názvem Na českých školách přibylo cizinců (online, cit. 2013-2-4) od roku 2001 vzrostl počet cizinců studujících na českých vysokých školách na čtyřnásobek. Za rok 2010/2011 je evidováno 37 688 studentů na vysokých školách a 426 studentů na vyšších odborných školách.

Graf 4: Počty zahraničních studentů na různých typech škol

Zdroj: Český statistický úřad, online, cit. 2013-2-1

„Nejvíce cizinců studuje na vyšších odborných školách v Praze (43%). Nejčastěji cizinci studují na vyšších odborných školách v oborech zdravotnických, ekonomických, hotelnictví, turismus a gastronomie. Cizinci tvoří 1,4% všech studentů vyšších odborných škol, nejčastěji se jedná o občany Slovenska (51,6 %) a Ukrajiny (19,7 %).“ (Český statistický úřad, 2011, s. 152,153)

Nejvíce studujících cizinců podle českého statistického úřadu (2011, s. 152, 153) je na vysokých školách, kde studují především bakalářské a magisterské obory. Na vysokých školách v ČR studuje 37 688 studentů. Tvoří 9,5% všech studentů veřejných a soukromých škol.

„Nejvíce cizinců studuje na vysokých školách v Praze (54,8%) a v Brně (24,8%), nejčastěji se jedná o studenty ze Slovenska (64,7%). Z celkového počtu absolventů veřejných a soukromých vysokých škol je celkem 7, 6% cizinců.“ (Český statistický úřad, 2011, s. 152,153)

Počet studentů podle českého statistického úřadu (2011, s. 153) po roce 2000 narůstá především u států bývalého Sovětského svazu (Rusko, Ukrajina, Bělorusko, Kazachstán a další). Velký počet studentů je i z Vietnamu, Spojených států, Spojeného království, Portugalska, Německa a Polska.

2.1 Ukrajinci

Šišková (2001, s. 86) upozorňuje na to, že nejpočetnější migranti směřující do ČR v posledních letech byli a stále jsou občané Ukrajiny. Tato situace je zapříčiněna nelichotivými ekonomickými podmínkami na Ukrajině, geografickou blízkostí obou států a také malou jazykovou bariérou. Na rozdíl od jiných migrujících komunit pro Ukrajince nebyla hlavním cílovým místem Praha.

Dále Šišková (2001, s. 87) zmiňuje, že Češi dnes již mají v podvědomí, že Ukrajinci se uplatňují hlavně v odvětvích jako je stavebnictví, lesnictví nebo potravinářský průmysl. Většina Ukrajinců v ČR nechce zůstat, ačkoli důvodem odchodu byla tíživá ekonomická situace, dle odborníků je toto zapříčiněno krátkou historií ukrajinské imigrace do naší země. Postupně tento fenomén opadá a s postupem času se tento jev mění a někteří ukrajinští imigranti zde získávají silnější vazby a nakonec se v ČR rozhodnou zůstat natrvalo.

„Budují tak základnu pro další usazování svých krajanů. Proto si zaslouží konstituující ukrajinská komunita v ČR naši pozornost. Ačkoli nelze hovořit o úplné vzájemné izolaci mezi Čechy a Ukrajinci, k výraznější komunikaci a spolupráci zatím nedochází.“ (Šišková, 2001, s. 87)

- **Hodnoty**

Leontiyeva (online, 2012-11-7) uvádí, že Ukrajinci se ve svých hodnotách liší především větší mírou religiozity. Zvyky a tradice souvisejí s církevními svátky východního obřadu a výročními dny významných osobností národní minulosti. Mají úctu k dílům a událostem ukrajinských politických i literárních děl. Ukrajinci se vyznačují vysokou mírou národní hrdosti. Základní hodnotový systém tradiční ukrajinské skupiny nevykazuje zásadní odlišnosti od hodnotového systému občanů ČR.

- **Komunikace**

Leontiyeva (online, 2012-11-7) potvrzuje to, co bylo zmíněno výše, Ukrajinci pocítují menší jazykovou bariéru, než například Vietnamci. Jazyková a kulturní blízkost Ukrajinců je při příchodu do ČR velkou výhodou, později se však projevuje spíše jako nevýhoda, jelikož nemotivuje Ukrajince ke zdokonalování v českém jazyce. Znalost pouhých základů českého jazyka je zapříčiněna malou úspěšností při samostatně organizované práci a při vyřizování formalit jako je například povolení k pobytu. Z hlavních rysů je nadále důležité upozornit u manuálně pracujících Ukrajinců na nepřiliš vysokou úroveň cizích jazyků, což je zapříčiněno vzdělanostní strukturou migrační komunity.

- **Vnímání**

„Čeští Ukrajinci si stěžují na nedostatečnou míru pochopení českého obyvatelstva pro specifika ukrajinských dějin a ukrajinsko-ruských vztahů. Je příznačné, že sami čeští Ukrajinci nedokázali ani v minulosti, kdy měli k dispozici větší počet představitelů své humanitní inteligence, tento stav změnit k lepšímu.“ (Šišková, 2001, s. 87,88)

Vnímání Ukrajiny a Ukrajinců českou většinovou společností se podle Šiškové (2001 s. 87,88) zkomplikovala. Česká společnost přisuzuje velkému nárůstu ukrajinský dělníků zvýšení kriminality a zmenšování pocitu bezpečí.

Bohužel vznikají i xenofobní pocity a odezva je přenášena i na tradiční ukrajinskou skupinu, která s těmito jevy nemá pranic společného.

- **Předsudky**

„Česká většina se k Ukrajincům chová odtažitě, někdy až nesnášenlivě. Což může být jednak jejich zastávání nekvalifikovaných pracovních pozic s malým společenským kreditem a také jejich zanedbaným vzhledem. Ovšem pro český stavební průmysl je dnes již ukrajinská menšina nepostradatelná. Češi na ukrajinskou menšinu nadávají, že jim berou práci, ale sami by takovou práci nevykonávali z důvodu malého cenového ohodnocení, velké fyzické námahy a velké časové náročnosti.“ (Leontiyeva, online, 2012-11-7)

2.2 Slováci

„Slováci žijící v ČR si v různé míře uvědomovali a uvědomují spjatost s vlastním národem. Intenzivně je však ovlivňuje život ve státě, kde tvoří většinu české obyvatelstvo, s kterým sdílejí společné území, ekonomiku, kulturu, sociální systém atd. s příslušníky majoritního etnika jsou zapojení do systému společenských vztahů.“ (Šrajerová, 2004, s. 113)

Dříve Slováci do ČR, jak tvrdí Lukšíková (2005, cit. 2012-12-28) migrovali především z průmyslových důvodů. Významně byli zastoupeni i dojíždějící pracující. Dnes do české republiky začala migrovat především inteligence z politických důvodů. Významnou skupinou tvoří také slovenští studenti. Dnes jsou Slováci druhou nepočetnější menšinou v Čechách. Slováci také tvoří nejzaměstnanější menšinu v ČR (70% všech zaměstnaných cizinců).

- **Hodnoty**

Šrajerová (2004, s. 115) doplňuje, že Slováci se zajímají o slovenskou kulturu a uchovávají si znaky své kultury. Pokud mají možnost, raději zvolí slovenskou kulturní akci před českou. Nejvíce se koncentruje slovenský kulturní

život v Praze. Slováci se aktivně účastní na tvorbě menšinové slovenské kultury, organizují vlastní kulturní akce např. folklorní soubory, slovenské plesy, vydávají slovenskou literaturu apod. na druhé straně u Slováků je zřejmý proces integrace do české společnosti. Mají zájem o český rozhlas a televizi a také denní český tisk. V české kultuře se zajímají o divadelní představení, koncerty apod. Slováci jsou v tomto směru dvojkulturní.

„Národní problematika, otázky národních vztahů, národní identity, problematika národního vědomí nehraje v dnešní době tak důležitou úlohu v životě lidí jako v minulosti. V popředí jsou otázky existenční, sociálně-ekonomické. Promítá se to i do hodnotové sféry. Pro Slováky nepředstavuje národní příslušnost prvotní hodnotu a zařazují ji ve svém hodnotovém žebříčku za všeobecné lidské hodnoty.“ (Šrajerová, 2004, str. 119)

- **Komunikace**

Šrajerová (2004, s. 119) dále upozorňuje na to, že Slováci používají v komunikaci často češtinu, za svůj mateřský jazyk považují slovenštinu. Jsou ve velké míře bilingvní. Znalost obou jazyků využívají jak v zaměstnání, tak i při sledování kulturních akcí. (2004, s. 119)

Především Šrajerová (2004, s. 116) konstatuje, že u Slováků žijících v průmyslových oblastech v rodině došlo k poklesu komunikace ve slovenštině a začala se více uplatňovat čeština. U těchto Slováků je příznačný menší podíl vzdělání a výrazná promíchanost rodin s minimálním organizačním zázemím.

- **Vnímaní**

Lukšíková (2005, cit. 2012-12-28) popisuje, že česká společnost přijímá Slováky ze všech etnických skupin nejlépe. To je dáno kulturní, jazykovou a geografickou blízkostí a také společnou česko-slovenskou historií. Slováci utváří v ČR kvalitativně dobré mezilidské vztahy s českou majoritou. Dobré vztahy mezi českou majoritou a slovenskou minoritou potvrzují průzkumy

veřejného mínění, podle kterých tradičně obsazují v otázkách sympatií první pozice.

- **Předsudky**

Předsudky ke slovenským občanům jsou podle Šrajerové (1999, s. 151) zanedbatelné z důvodů více zmíněné společné historie. U Slováků postupuje proces integrace do většinové české společnosti velmi rychle.

„Socioprofesionální složení, vzdělanostní úroveň, zájmové zaměření, osobnostní hodnotové orientace, a také faktory teritoriální – územní blízkost, či vzdálenost mateřské země, kompaktnost osídlení a typ sídla, jakož i délka pobytu v českých zemích podmiňují proces národnostní asimilace Slováků v ČR.“
(Šrajerová, 1999, str. 151)

Oproti tomu Šrajerová (2004, s. 120) zmiňuje, že se Slováci snaží v ČR zachovat svoji identitu. Tato důležitá úloha přísluší především slovenské inteligenci a národnostním organizacím, které se snaží o zachování a rozvoj slovenského jazyka a kultury. Slovenská kultura, je kultura, která český stát obohacuje v mnohých směrech, především dnes, když se otevírají dveře do Evropy.

2.3 Vietnamci

Dnes přicházejí do ČR Vietnamci dle tvrzení Šiškové (2001, s. 103, 104) z jiných důvodů než před sametovou revolucí, nepřijíždějí za studiem a odbornou praxí, jak tomu bylo dříve. V ČR se usazují se svými rodinami a příbuznými avšak na dobu kolem pěti let, poté se vracejí do své vlasti. Živí se zde jako obchodníci.

Dříve Vietnam prožíval hospodářskou krizi ve válečném období, také krizi zdravotní a krizi ve vzdělání. Ve Vietnamu je silná tradice vzdělanosti, která posilovala zájem vietnamských studentů. Díky tomu využívali Vietnamci příležitosti vzdělávání pracovních sil v zahraničí.

„Vietnamské hospodářství se postupem času mění, velmi rychle se otevírá a mění. Česká republika vyrovnala finanční závazky vůči Vietnamu a přerušila téměř veškeré mezistátní vztahy, čímž si uzavřela cestu na nově se rozvíjející vietnamský trh.“ (Šišková, 2001, s. 103,104)

- **Hodnoty**

Šišková (2001, s. 100-102) zmiňuje, že vietnamský národ považuje za svou největší hodnotu rodinu. Vztahy jsou velice těsné i mezi vzdálenějším příbuzenstvím. Úcta se musí prokazovat rodičům, učitelům, starším sourozencům, což je zapříčiněno vlivem konfuciánství, které kladlo velký důraz na rodinu. Na druhé straně se musí starší postarat o slabší nebo níže postavené. Další důležitou hodnotou je vzdělání, kdy rodiče většinou vynaloží všechny své peníze, aby mohlo studovat alespoň jedno dítě z rodiny. Neodmyslitelnou hodnotou je uctívání předků. Vietnamci jsou charakterističtí hrdostí na svou statečnost.

- **Komunikace**

Šišková (2001, s. 102) definuje, že si v komunikaci u vietnamské menšiny můžeme povšimnout mnoha odlišných prvků. Při rozhovoru zdaleka nebývá důležité, abychom pochopili celou pravdu, je požadováno, aby bylo zřejmé, že protistrana s námi chce spolupracovat. Za hlavní se považuje odhadnout svou situaci i situaci druhého, není prvotní to, co mluvčí říká. V ČR si musí zvykat na mnohé odlišnosti v komunikaci, například Vietnamci nejsou vůbec zvyklí na hádky a hlasité diskuze, které jsou prospěchářské a zaměřené na vlastní cíle. Velice nepříjemná je jim ostrá argumentace. Taktéž bývá nepříjemný přímý pohled do očí, ten podle vietnamské kultury vyjadřuje domýšlivost druhého. Některé prvky komunikace jsou pro Vietnamce zpočátku zcela nepochopitelné.

„Pro úplnost ještě musíme připomenout, že jsme se nezmínili o vlivu, který má na slovní zásobu životní prostředí, kultura a způsob života. Je mezi nimi ta

největší rozdílnost neboli vzdálenost, jakou je možno si představit mezi existujícími jazyky lidstva.“ (Vasiljev, 2010, s. 21-22)

- **Vnímání**

Dále Šišková (2001, s. 104) tvrdí, že Vietnamci jsou českým národem odjakživa považováni za uzavřenou společnost. Tento pohled je dán díky jazykové bariéře a odlišnosti kultury. Pokud se obě rozdílné kultury, národy, etnika až po jednotlivé osoby nebudou vzájemně intenzivně stýkat, nebude možné zmírnit jejich kulturní šok při příchodu do ČR.

Dalším důvodem, proč si nepřipouští česká společnost vietnamské příslušníky „k tělu“ je nedostatečná organizace jazykové přípravy. Poté se nemohou seznamovat se svými spolupracovníky, sousedy, apod.

„U nás snad není člověka, který by neznal Vietnamce. Avšak o jejich jazyce informace většinou chybějí. Čeština a vietnamština se dnes v České republice a především v Praze staly společnými mateřskými jazyky stovek, ne-li tisíců mladých lidí“. (Vasiljev, 2010, str. 34)

- **Předsudky**

Šišková (2001, s. 104,105) chce tímto říci, že veliká odlišnost obou národů vede i k mnoha předsudkům. Češi se dříve obávali, zdravotně neprověřených občanů z Vietnamu. Dnes je obava spíše v odlišnosti hodnot a přijímání zvyků a tradic české společnosti. Měli bychom si uvědomit, že kultura osmdesátimilionového Vietnamu, tak jako každá jiná kultura poskytuje mnoho podnětů k našemu zamyšlení a je jen na nás abychom své spoluobčany poznali.

3 VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH CIZINCŮ V ČR

Verma (2003, s. 19) konstatuje, že všeobecně je vzdělávání považováno za hodnotný zdroj poskytování příležitostí pro funkční rozvoj a seberealizaci jedince. Dále je považováno za systém veřejných služeb, který si pokládá za cíl podporovat společensko-ekonomický vývoj, činí tak prostřednictvím přípravy vzdělané pracovní síly, která je nejdůležitějším prvkem tohoto rozvoje.

Víznerová (2011, s. 11) toto tvrzení doplňuje tím, že nejefektivnějším způsobem integrace dospělých cizinců je právě vzdělávání. Úkolem většinové společnosti je vzdělávat se o situaci příchozích cizinců do ČR a rozvíjet interkulturní kompetence. Naopak cizinci se mají vzdělávat v oblasti jazyka, právních základů a orientovat se na trhu práce. Dále by se měli orientovat ve společnosti a znát její zvyky, kulturu, hodnoty a v neposlední řadě její historii.

Barták (2008, s. 17) upozorňuje na to, aby vzdělávání dospělého účastníka bylo úspěšné, považuje se za žádoucí ba spíše nutné, respektování jeho zvláštností a využívání silných stránek jeho osobnosti.

Podle tvrzení Lagnera a Vetešky (2009, s. 5) se většinou vzdělávání dospělých cizinců omezuje pouze na problematiku výuky mateřského jazyka přijímající země, v našem případě češtiny. Ta usnadňuje integrační proces do české společnosti. Pokud je cizinec schopen zvládnout jazykovou kompetenci, je připraven na rozvoj dalších kompetencí spojených s uplatněním na trhu práce nebo v občanském či rodinném životě.

„Je nezbytné vycházet ze skutečnosti, že migranti netvoří homogenní skupinu, ale naopak jsou to různé skupiny (z hlediska pohlaví, věku, národnosti atd.), které mají specifické potřeby. Efektivita integračních opatření (včetně podpory v oblasti vzdělávání) je založena na zohlednění těchto specifických potřeb a postavení různých skupin.“ (Víznerová, 2011, s. 11)

Pokud hovoříme o dalším vzdělávání migrantů, nemůžeme zůstat pouze u výuky jazykové. Jak říká Langer a Veteška (2009, s. 5) migranti nevystačí se základním okruhem poznatků. Musejí si osvojit řadu znalostí a dovedností, které

jim zajistí jejich životní úroveň a prosperitu. V tomto bodě se nabízí možnost využití dalšího vzdělávání, které je schopné tyto kompetence zajistit. Řadíme sem:

- nápomoc při integraci migrantů, jejich socializaci a popř. také enkulturaci
- minimalizaci diskriminace na základě jazykové a kulturní odlišnosti
- zajištění sociální inkluze
- optimalizaci občanského, rodinného a osobního života
- usnadnění orientace migrantů na trhu práce

Bohužel v současnosti jsou mnohá z výše uvedených doporučení přehlížena.

Cizinci se mohou, jak zmiňuje Víznerová (2011, s. 12), dostávat do nepříjemných situací a také mohou být závislí na různých subjektech a to z důvodů složité administrativy, z nedostatečné kontroly zaměstnavatelů, z nedostatečné znalosti práv a povinností, ale především díky jazykové bariéře. Dále pak díky předsudkům, stereotypům a diskriminaci vedených směrem od české většinové společnosti k migrantům.

Prioritní oblasti a cíle, kterých má být dosaženo byly definovány následovně:

- 1. znalost českého jazyka** - zvýšit znalost českého jazyka mezi migranty a jejich dětmi, zavedení certifikovaného osvědčení o znalosti českého jazyka;
- 2. ekonomická soběstačnost migrantů** – podporovat ekonomickou soběstačnost migrantů snížením administrativní zátěže spojené s jejich účastí na trhu práce;
- 3. orientace migrantů ve společnosti** – zvýšit povědomí migrantů o české společnosti, jejich hodnotách a institucích;
- 4. vztahy migrantů s příslušníky majoritní společnosti** – podporovat rozvíjení vztahů mezi migranty a většinovou společností a zvyšovat veřejné povědomí o přítomnosti migrantů v České republice. (Drbohlav, 2010, s. 83-84)

3.1 Celoživotní učení

Celoživotní učení je jak říká Víznerová (2011, s. 14) proces, kdy veškeré učební aktivity probíhají po celý život jedince. Je zprostředkováno pomocí formálního, neformálního a informálního učení. V současné době je zdůrazňován individuální vliv každého jedince a velký důraz je kladen na sebeřízené a neorganizované učení. Sebeřízené učení je chápáno jako proces, kdy si každý jedinec sám stanovuje obsah i rozsah vzdělávání, sám rozhoduje o tom, kdy se bude vzdělávat, jaké k tomu využije prostředky a na jakém místě se bude vzdělávat. Umožňuje co největší využití lidského potenciálu.

Celoživotní vzdělávání jak uvádí Veteška a Tureckiová (2008, s. 16) je poskytnuto všem bez rozdílu věku, nadání, zájmu nebo společenského postavení. Je nutná rozmanitost nabídky a je zde potřeba respektování individuálních vzdělávacích potřeb, které jsou rozlišovány podle věku, zájmu nebo dosažené úrovně vzdělání.

Součástí celoživotního učení je vzdělávání dospělých. Jak doplňuje Víznerová (2011, s. 14) toto vzdělávání je reakcí na společenské změny v moderních společnostech. Vzdělávání dospělých je buď **řádné školské vzdělávání**, které má za cíl dosáhnout vyššího stupně vzdělání nebo **další vzdělávání**, které má za cíl získat vzdělání po skončení primárního vzdělávání.

„Člověk, i dospělý, se vždy učil, protože musel reagovat jak na své vlastní biografické a vývojové změny, tak i na měnící se společenské situace. Největší nutnost učení vzniká vždy v období společenských změn a krizí.“ (Beneš, 2008, s. 19)

V dnešním světě, jak upozorňuje Víznerová (2011, s. 14), je zapotřebí být připraven reagovat na neustálé změny, které nám moderní společnosti přináší. Je zapotřebí vzdělávat se po celý život, což je hlavním posláním uznávaných mezinárodních institucí ale také strategických dokumentů ČR. Koncept celoživotního vzdělání se také odráží v kurikulární reformě. Nutnost vzdělávat se po celý život je dnes nezpochybnitelný fakt.

Andragogiku definuje Víznerová (2011, s. 14) jako aplikovanou vědu, která se zabývá vzděláváním a učením dospělých. Andragogika vytyčuje pojmy **vzdělávání** (tj. záměrný proces) a **učení** (tj. incidentní proces). V dnešní době se upřednostňuje pojem učení před pojmem vzdělávání, je zde snaha zdůraznit odpovědnost každého jedince. Jsou tím myšleny jeho znalosti, dovednosti a kompetence.

K osobnímu rozvoji, dobrému uplatnění se na trhu práce a celkovému pozitivnímu vnímání společnosti vede dle Vetešky a Tureckiové (2008, s. 131) cílevědomé vzdělávání. Společnost je živý a stále se měnící organizmus, kdy si jedinci usnadňují orientaci v běžném životě právě pomocí vzdělávání.

Vědní obor **didaktika** se podle definice Víznerové (2011, s. 15) zabývá teorií vyučování a učení. Didaktika zkoumá a vyhodnocuje efektivitu výuky, analyzuje vzdělávací proces, vzdělávací potřeby a použití didaktických prostředků apod.

Steinichová (2009, s. 9) dodává, že v budoucnosti bude v otázkách vzdělávání, včetně celoživotního vzdělávání, rozvoje dovedností a otázky kvalifikace předmětem politik EU, a to zejména kvůli volnému pohybu pracovních sil v rámci EU a rozvoji evropského trhu práce.

3.2 Trendy

Veselá (2009, s. 17) upozorňuje, že stejně jako celá společnost, tak i vzdělávání dospělých se chová jako živý organizmus. Přístup k jednotlivým účastníkům, používání didaktických metod a pomůcek, forma výuky, či průběh vzdělávacího procesu se v průběhu let významně změnili a jsou ovlivněny celou řadou faktorů.

Obor vzdělávání dospělých vznikl nutným důsledkem změn moderní společnosti. Změnami probíhajícími ve společnosti je stále silně ovlivňován. Nové trendy ve vzdělávání dospělých nejsou pouze výsledkem výzkumů, ale jsou také ovlivněny vývojem společnosti, novými technologiemi apod.

Mezi současné trendy se dle Víznerové (2011, s. 15) řadí:

- **Orientace na učícího se** – ve vzdělávacím procesu je zásadním prvkem vyučující. Na druhé straně se v dnešní době se zodpovědnost za osvojení kompetencí a znalostí přesouvá na účastníka.
- **Individuální přístup k učícím se.**
- **Obsahem vzdělávání se stále více stává řešení reálných problémů** – vzdělávání se odehrává přímo v místě vzniku problémů.
- **Modularita vzdělávacích programů** – pružnější vzdělávací moduly, které je možné skládat do ucelených programů podle potřeb účastníka.
- **Rozvoj nových forem učení** – již není pouze prezenční forma učení jako dříve, v současné době se projevuje vliv nových technologií, využití e- learningu, distanční vzdělávání a kombinované studium.
- **Autonomie dospělého** - účastníci se spolupodílejí na tvorbě vzdělávacího programu.

Podle Veselé (2009, s. 17) sem dále řadíme:

- **Podporu aktivit směřujících k prohloubení znalostí českého jazyka a aktivit směřujících k usnadnění vstupu na trh práce** - např. kurzy češtiny, nácvik dovedností, psaní životopisů, kurzy základů PC.
- **Podporu aktivit zaměřených na poskytování sociálně-právního poradenství cizincům** – tj. poskytování poradenství cizincům, informace o možnostech získání zaměstnání, asistence při jednání na úřadech, pomoc při komplikacích v rodině apod.
- **Podporu rozvoje vztahů mezi cizinci a členy majoritní společnosti**- podpora rozvoje vztahů a vzájemného porozumění dále podpora informovanosti majority o podmínkách a problematice života cizinců v ČR.

„Hodnota a prestiž vzdělání roste. Stále více lidí cítí potřebu participovat na dalším vzdělávání. Učení je součástí konzumního způsobu života a kultivace

vlastního životního stylu. Tyto změny jsou nejenom důsledkem společenského vývoje, čili měnících se nároků na lidi, ale i změn ve vzdělanostní úrovni a hodnotových zaměření současného člověka. Vzdělávání dospělých musí tedy reagovat nejenom na společenské změny, zrovna tak, možná i zásadněji, se mění i potenciální účastník. Lidé jsou náročnější, kritičtější, vzdělanější a vybíravější.“ (Beneš, 2008. s. 27, 28)

3.3 Struktura vzdělávání

- **Výuka českého jazyka**

„Je zřejmé, že jazyková bariéra je překážkou, která postihuje ve velké míře všechny migranty a figuruje jako jedna z hlavních překážek při cestě k dalšímu vzdělávání.“ (Kozlíková, 2009, s. 50)

Jak tvrdí Hradečná a Burdová Hradečná (2009, s. 42), cizinec je povinen se účastnit jazykového vzdělávání. Výuka češtiny je hlavním hybatelem k dalším vzdělávacím aktivitám. Kvalita vzdělávání českého jazyka ovlivňuje přístupnost dalších kurzů a jejich úroveň.

Výuka je koncipována pro co nejširší část cílové skupiny, mohou se tak zúčastnit osoby bez znalosti českého jazyka, se základní znalostí i pokročilí, kteří se chtějí zdokonalovat v určité oblasti. Výuka v kurzech českého jazyka má tři úrovně. Po absolvování kurzu získává absolvent certifikát.

Cílem jazykového vzdělávání je poskytnout podle Dvořákové (2008, s. 237) potřebné jazykové dovednosti a znalosti o národní a místní kultuře, s kterými se cizinec doposud nesetkal. Tímto se pak stávají rovnými a participujícími členy společnosti.

Výuka je sestavena s ohledem na situaci každého klienta s přihlédnutím na jeho zaměstnání a také dle jeho cílů integrace. Výuka směřuje k tomu, aby se dospělý cizinec mohl dorozumět a aktivně používat český jazyk. Jazykové vzdělávání nezahrnuje pouze výuku jazyka, ale také poskytuje informace o české kultuře a české společnosti.

Výuka je zakončena zkouškou a po dohodě s cizincem je možno navrhnout individuální plán k jeho profesní činnosti, který se v průběhu let může měnit.

Burdová a Burdová Hradečná (2009, s. 42 a 43) rozlišují:

Úroveň 1

Určena osobám bez znalosti češtiny. Hlavním cílem zde není gramatická stránka jazyka ale především základní orientace v jazyce. Důraz se klade na základní komunikaci v běžných situacích. Např. seznamování se, pozdravy, návštěva u lékaře apod. Kurzy trvají tři týdny po dobu 10-20 hod.

Úroveň 2

Navazuje na úvodní kurz. Výuka je na tomto stupni časově i obsahově rozsáhlejší. Dává možnost seznámit se důkladněji s českým jazykem a jeho gramatickou stránkou. Je zde také návaznost se sociokulturním prostředím. Kurz trvá 3-6 měsíců.

Úroveň 3

Kurz je určen pro ty, kdo již český jazyk zvládli a mají jasnou představu o své profesní kariéře, kde se chtějí uplatnit. Výuka je koncipována do náročnějších konverzačních témat a zaměřuje se na tematickou slovní zásobu a gramatiku. Kurz trvá 2-6 týdnů.

- **Kurzy práce s PC**

Dále podle Burdové a Hradečné Burdové (2009, s. 43) s sebou rozvoj informačních technologií přinesl požadavek na stanovení minimálních znalostí, které člověk nutně potřebuje, aby mohl informační technologie objektivně a efektivně využívat. Z tohoto důvodu je elementární cíl kurzů naučit účastníky ovládat počítač na nejzákladnější uživatelské úrovni. Toto minimum

počítačových znalostí je označováno jako počítačová gramotnost. Tento kurz má za cíl naučit cizince základním terminologickým pojmů operačního systému Windows dále pak zacházet s uživatelskými aplikacemi Word a Excel a v neposlední řadě i orientace v síti Internet, bez které si již mnozí z nás nedovedou představit život. Tento kurz je určen pro uživatele, kteří dříve neměli hlubší vzdělání ani znalosti z oblasti výpočetní techniky. Kurz trvá po dobu 50 hodin.

- **Specifické kurzy**

Tyto kurzy jsou reakcí na aktuální a osobnostní potřeby uchazečů. Řadíme sem např. kurzy šití, kurzy komunikace, motivační kurzy, kurzy právního minima, arteterapie apod.

- **Rekvalifikační kurzy**

V neposlední řadě se autorka zmiňuje o rekvalifikačních kurzech, které tvoří velmi důležitou součást vzdělávání. Rekvalifikační kurzy definují Burdová a Burdová Hradečná (2009, s. 44) jako cílené vzdělávací aktivity, které napomáhají zvyšovat kvalifikaci při získání zaměstnání. Důležité je zde dokončení rekvalifikačního kurzu a získání certifikátu.

Dosažený stupeň vzdělání má jak konstatuje Kozlíková (2009, s. 49) dopad jak na sociální status jeho nositele, tak na jeho rodinu. Zvyšování sociálního kapitálu se váže na možné uplatnění v české společnosti.

„Koncept celoživotního učení a vzdělávání umožňuje průběžný rozvoj, ale především změnu profesních orientací, adaptabilitu a udržení zaměstnatelnosti. Zároveň vytváří předpoklad pro lepší vyváženost profesního, osobního a rodinného života.“ (Veteška, 2009, s. 69)

Trendem v ČR jak zmiňuje Veteška (2009, s. 69) je uplatňování vzdělání jako součást odpovědnosti firem. Jedná se o velmi moderní koncept, který používá řada firem.

4 KVANTITATIVNÍ PRŮZKUM

„Vědecký výzkum je systematické, kontrolované, empirické a kritické zkoumání hypotetických výroků o předpokládaných vztazích mezi přirozenými jevy.“ (Kelinger, 1972, s. 27)

4.1 Vymezení průzkumného cíle

Cílem praktické části je prozkoumat a zmapovat názor české společnosti na migraci cizinců do ČR. V teoretické části autorka obsáhla kulturní rozdíly, hodnoty a vnímání vůči cizincům, dále nejpočetnější menšiny v ČR a také strukturu a trendy ve vzdělávání dospělých cizinců.

Důvodem tohoto průzkumu je získání informací a zjištění aktuálního stavu veřejného mínění. Průzkum poskytuje náhled na postoje a vnímání cizinců českou společností. Dále si klade za cíl analyzovat názory české společnosti na vzdělávání dospělých cizinců v ČR.

Tento cíl je dán z důvodu nedostatečných informací a nedostatečnými nebo zastaralými výzkumy na toto téma. Tato oblast je velice aktuální a bohužel přehlížená, opomíjená a málo diskutovaná.

4.2 Stanovení hypotéz

H1 Česká populace si myslí, že hlavní důvod migrace jsou ekonomické problémy migrantů.

H2 Česká společnost nemá přehled o počtu cizinců v ČR.

H3 Česká společnost diskriminuje cizince díky předsudkům.

H4 Česká společnost preferuje slovenskou menšinu před ostatními menšinami.

H5 Češi si myslí, že se cizinci musí přizpůsobit ve všem.

H6 Česká společnost si myslí, že cizinci nejsou ochotni se vzdělávat a dále se rekvatifikovat.

H7 Situace se ve vnímání cizinců v ČR za posledních 10 let nezměnila.

4.3 Průzkumný vzorek

Pro průzkum je zvolen menší vzorek, jelikož autorka pracuje sama, s omezenými časovými možnostmi. Základní vzorek v průzkumu jsou vybraní občané, pomocí nahodilého výběru, hlavního města ČR, Prahy. Pro stanovení velikosti vzorku byl určen celkový počet respondentů 100 osob.

Od průzkumného vzorku autorka zjišťuje osobní údaje, jako jsou věk, pohlaví a dosažené vzdělání. Průzkum je vytvořen na základě dotazníku, který je rozdán respondentům. Zkoumané osoby jsou seznámeny s problematikou a obsahem dotazníku. Osoby jsou poučeny o anonymitě dotazníku.

4.4 Metoda průzkumu

V praktické části byla zvolena metoda kvantitativního průzkumu. Z důvodů zmíněných výše. Zvolenou technikou průzkumu byl nahodilý přímý dotazník, který získává informace prostřednictvím písemného dotazu.

Tato technika je charakteristická tím, že respondent si sám vybere, jestli dotazník vyplní či ne. Z toho plyne, že je zde nutná motivace tazatelem směrem k respondentům k účasti na průzkumu. Technika nahodilého výběru dotazovaného vzorku se uskutečnil náhodně přímo na ulici, ve škole nebo na pracovišti a také na síti internet.

Dotazník zajišťuje objektivitu, úspornost a přiměřenou mírou návratnosti. Obsahuje jak uzavřené tak otevřené otázky. Respondenti vyplňovali dotazník zcela samostatně.

Při osobním předání dotazníku autorka sdělila, že dotazník je anonymní, čímž se zvýšila upřímnost odpovědí. Pokud byl dotazník doručen pomocí sítě internet, byl respondent obeznámen o anonymitě a poučen o způsobu vyplnění dotazníku v průvodním textu dotazníku. Osobní data byla řazena na konec dotazníku z důvodu větší návratnosti.

4.5 Časová organizace průzkumu podle jeho fází

Nejdříve byla prostudována odborná literatura na dané téma, kde byly zjištěny důležité informace i naopak nedostatečné informace na uvedené téma, které vedly k vytvoření průzkumu.

Byla zvolena metoda kvantitativního průzkumu, která je vhodnější pro získání informací od většího počtu obyvatel. Kvantitativní průzkum se soustřeďuje na současný stav a vysvětluje souvislosti mezi jednotlivými stavy.

Poté byl stanoven cíl průzkumu, cílem bylo zmapovat a analyzovat současný pohled české společnosti na cizince a jejich vzdělávání. K tomuto cíli byly zvoleny odpovídající hypotézy.

V další fázi byl vytvořen dotazník s konkrétními otázkami k již stanoveným hypotézám. Autorka zvolila metodu nahodilého dotazníku, který se uskutečnil náhodným výběrem na ulici, ve škole, na pracovišti a pomocí sítě internet.

Dalším krokem bylo stanovení průzkumného vzorku. Vzorek byl stanoven na počet 100 osob. Dotazníků bylo ovšem rozdáno více, z důvodu možného výskytu chyb jako jsou chybné odpovědi nebo chyba při záznamu odpovědi popřípadě nevyplnění odpovědi. Návratnost dotazníků se ustálila na počtu 130.

Po skončení dotazníkové průzkumu s návratností 130 dotazníků z celkového počtu 150 rozdaných a rozeslaných dotazníků autorka začala vyhodnocovat data pro statistickou analýzu.

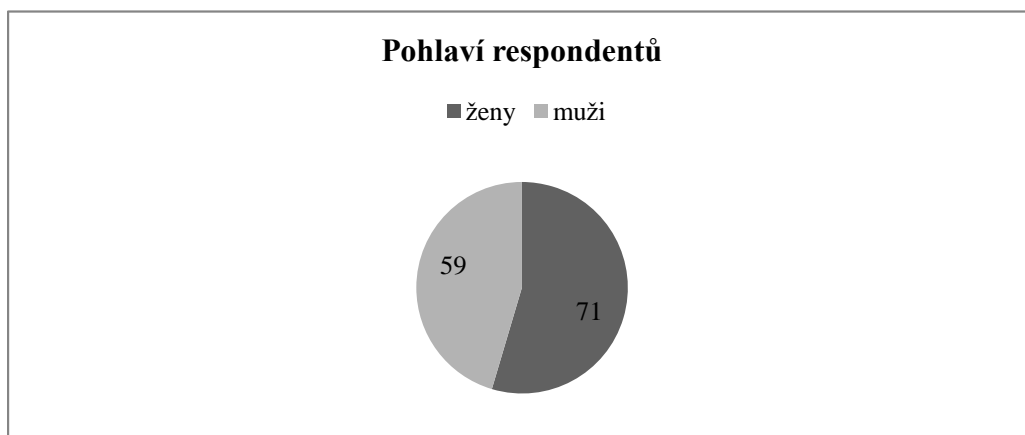
Data byla zpracována pomocí programu Excel, kde byla použita funkce filtrů pro vyhodnocení odpovědí jednotlivých respondentů. Vyhodnocené odpovědi byly zásadní pro vytvoření odpovídajících grafů. Dále byly znázorněné grafy popsány. Jednotlivé výsledky, které byly odvozeny z grafů, byly nadále interpretovány a srovnány s počátečními hypotézami.

Výsledné postřehy z této interpretace byly prezentovány v závěrečné zprávě. Nakonec byla výsledná zjištění vyzdvihnuta v závěru bakalářské práce.

4.6 Výsledky průzkumu

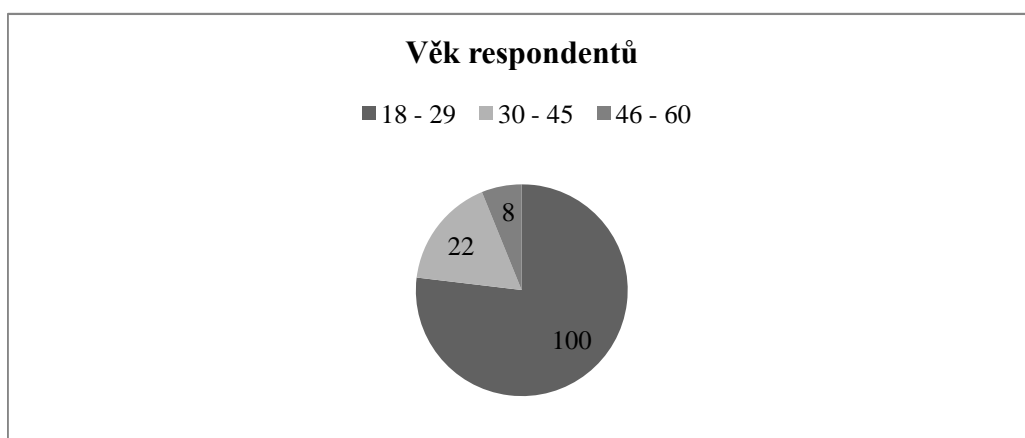
Výsledky průzkumu byly vytvořeny autorkou podle odpovědí zodpovězených v dotazníku. Výsledky byly prezentovány pomocí grafů.

Graf 1: Pohlaví respondentů

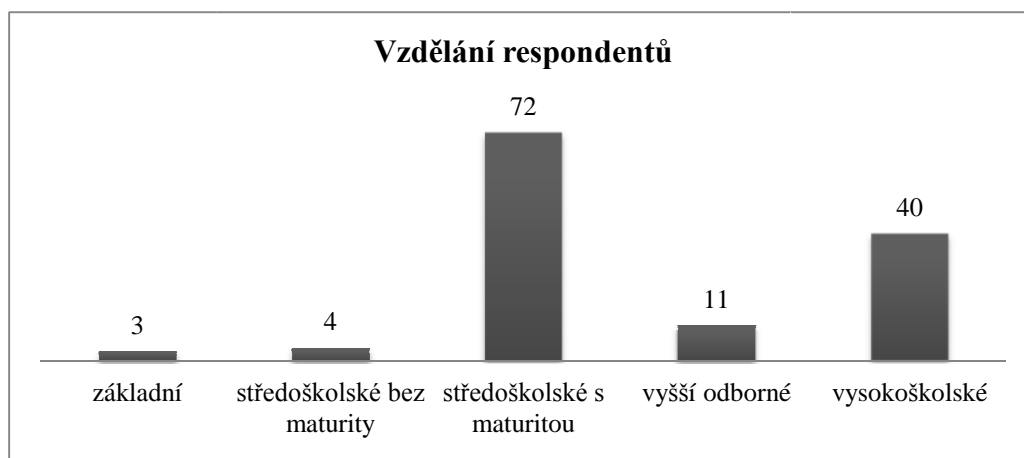
Z tohoto grafu plyne, že dotazník vyplnilo 130 respondentů z toho 71 žen, což činí 54,6 %, a 59 mužů, což činí 45,4 %.

Graf 2: Věk respondentů

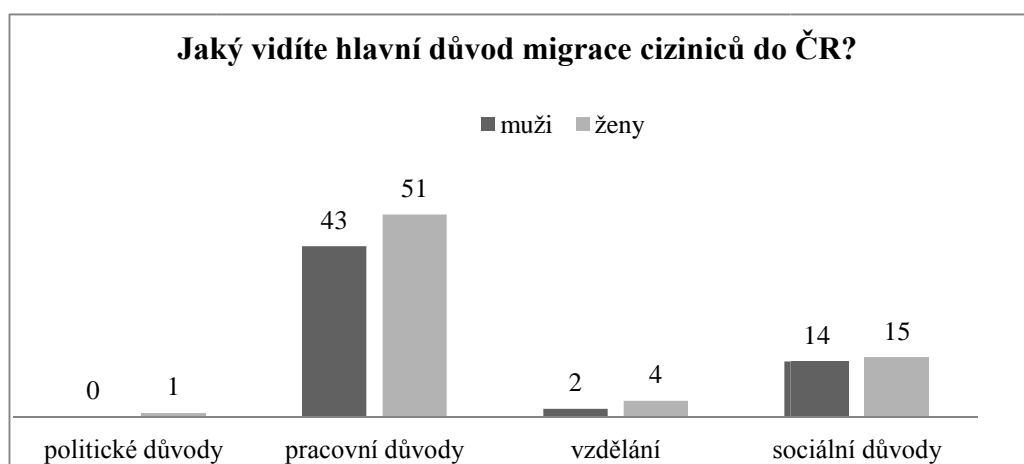
Tento graf označuje, že na dotazník odpovědělo nejvíce osob ve věku 18 – 29 let (76,9 %) druhý nejvyšší počet byl zastoupen věkovou skupinou 30 – 45 let (16,9 %), nejméně respondentů bylo ve skupině 46 – 60 let, kde odpovědělo 8 (6,2 %) respondentů.

Graf 3: Vzdělání respondentů

Graf nám ukazuje, že nejvíce osob je zastoupeno občany se středoškolským vzděláním s maturitou a to v četnosti 72 osob. Dalším velkým počtem osob, které vyplnily dotazník, byli osoby s vysokoškolským vzděláním v konečném počtu 40 osob. Pouze 3 osoby měly základní vzdělání.

Graf 4: Důvody migrace

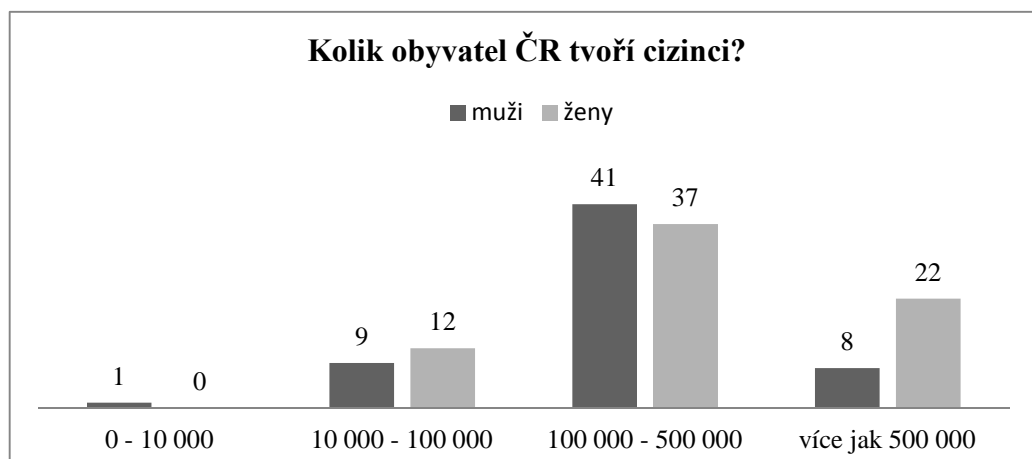
Graf vypovídá o tom, že nejvíce dotázaných osob vidí jako hlavní důvod migrace cizinců do ČR pracovní důvody a to 94 osob. Ze 130 respondentů jich 29 takto vidí sociální důvody. Pouze 6 osob označilo jako hlavní důvod migrace vzdělání. Pouze jedna žena označila politické důvody.

Graf 5: Ekonomická zajištěnost

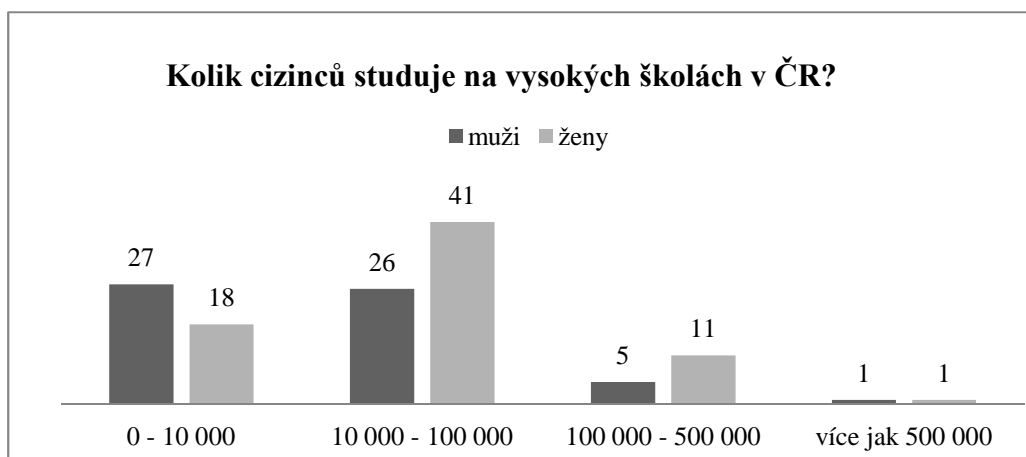
Tento graf jasně ukazuje na to, že 88 respondentů odpovědělo, že cizinci jsou v ČR zajištěni lépe, než v zemi původu. Spíše ne odpovědělo stejný počet žen i mužů, a to v počtu 10 respondentů, úplně stejné výsledky jsou i u odpovědi určité ano. Nejméně respondentů zvolilo odpověď určité ne, a to pouze 1 muž a 1 žena.

Graf 6: Počet cizinců v ČR

Graf znázorňuje odpovědi respondentů. Nejčetnější odpověď v počtu 78 odpovědí je 100 000 – 500 000 cizinců. Odpověď více jak 500 000 získala 30 odpovědí a na variantu 10 000 – 100 000 odpovědělo 21 respondentů. Pouze 1 muž zvolil 0 – 10 000.

Graf 7: Dospělí cizinci na vysokých školách

Graf vypovídá o tom, že nejvíce respondentů si myslí, že v ČR studuje 10 000 – 100 000 cizinců. Konkrétně takto odpovídalo 67 tázaných osob. Na druhém místě se umístila odpověď 0 – 10 000 studujících cizinců. Takto odpovídalo 45 osob. Třetí místo získala odpověď 100 000 – 500 000. Tuto odpověď zvolilo 16 respondentů. Pouze 2 občané odpověděli více jak 500 000.

Graf 8: Zkušenost s cizinci

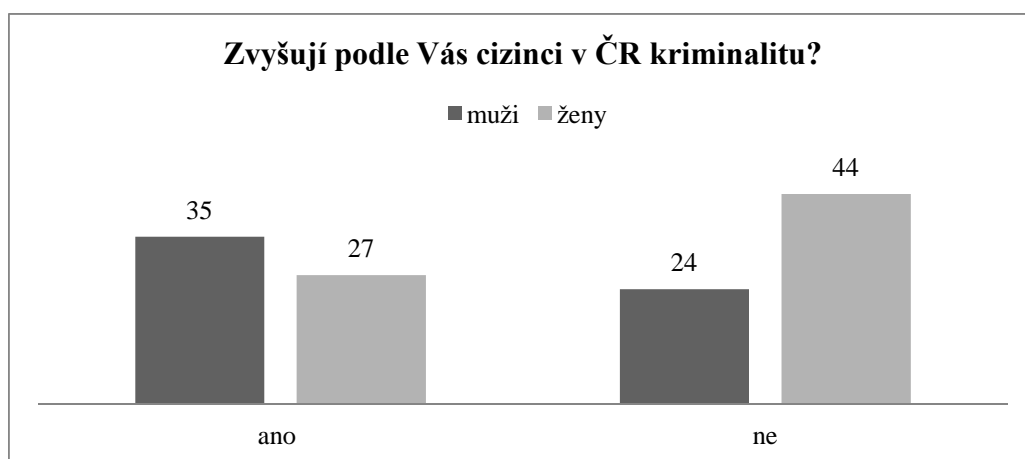
Graf sděluje, že naprostá většina respondentů odpověděla, že má zkušenost s cizinci, a to v konkrétním případě 122 osob. Pouze 8 respondentů nemá osobní zkušenost s cizinci.

Graf 9: Konkrétní zkušenost s cizinci

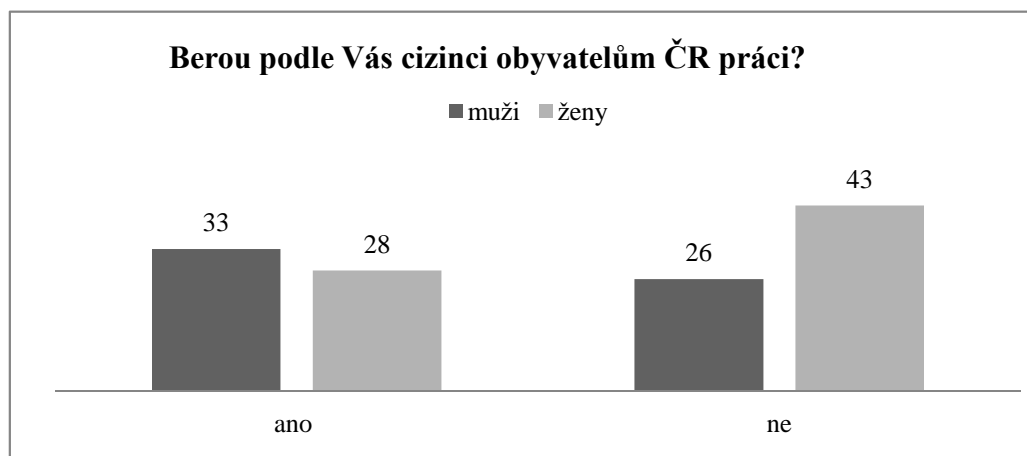
Otázka v tomto grafu navazuje na otázku z grafu předchozího (viz Graf č. 8). Respondenti, kteří v minulé otázce odpověděli, že mají osobní zkušenost s cizinci, odpovídali na tuto otázku. Nejvíce osob odpovědělo, že mají spíše dobrou zkušenost s cizinci. Těchto osob bylo 62. Dobrou zkušenost s cizinci má 50 respondentů. Pouze 9 osob mělo spíše špatnou zkušenost a špatnou zkušenost pouze 1 osoba.

Graf 10: Kriminalita

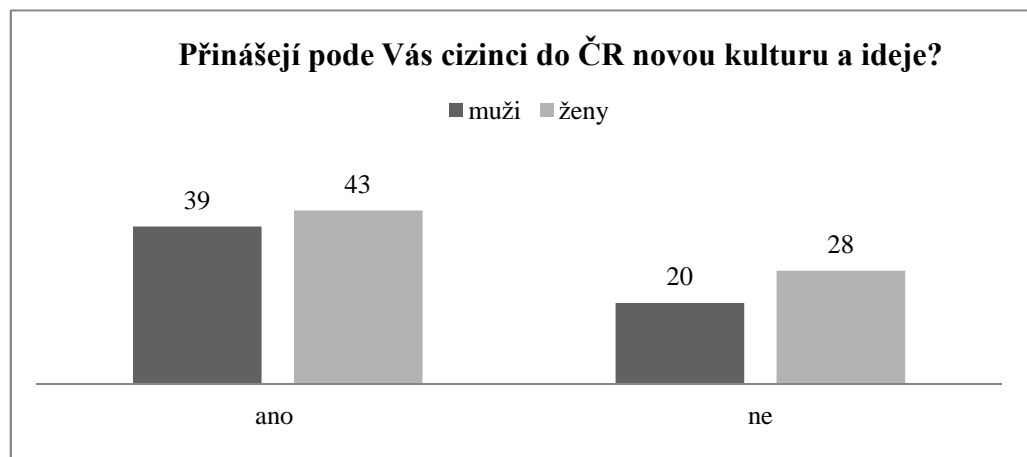
Graf zobrazuje téměř vyrovnané výsledky. V tomto případě 62 osob odpovědělo, že cizinci zvyšují kriminalitu. 68 respondentů zvolilo, že cizinci nejsou příčinou zvyšující se kriminality v ČR.

Graf 11: Zaměstnání

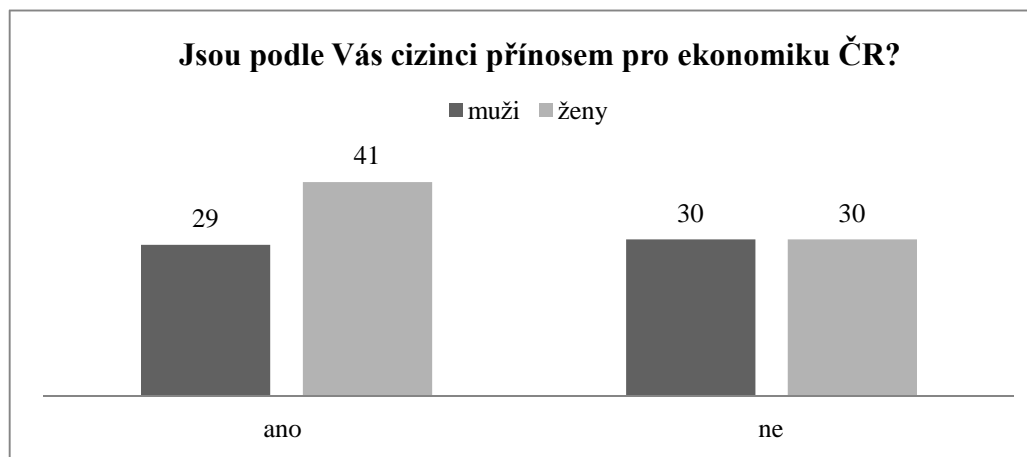
Zde můžeme vidět, že výsledky jsou opět velice vyrovnané. 61 respondentů se domnívá, že cizinci v ČR berou místním obyvatelům práci. Naopak 69 osob si myslí, že cizinci práci českým občanům neberou. Zajímavé je, že si více mužů myslí, že cizinci berou práci.

Graf 12: Kultura a ideje

Z grafu můžeme vyčíst, že 82 osob si myslí, že cizinci přinášejí novou kulturu a ideje oproti tomu si 48 osob myslí, že kulturu a ideje nepřinášejí.

Graf 13: Ekonomika

Z grafu vyplývá, že podle 70 respondentů jsou cizinci přínosem pro ekonomiku ČR. Naopak 60 osob, stejně žen i mužů, si myslí, že nejsou přínosem pro ekonomiku ČR.

Graf 14: Zkušenost

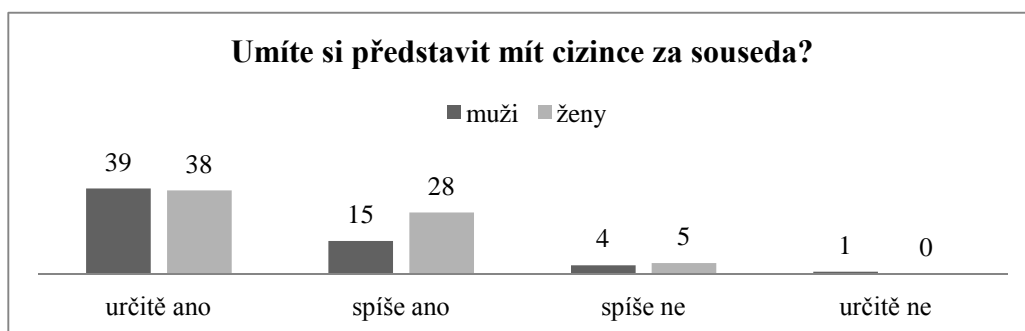
Na tuto otázku odpovídali respondenti, kteří při předchozích čtyřech otázkách odpověděli alespoň jednou ano. Respondentů, kteří odpověděli ano, bylo 116. Graf ukazuje, že 78 respondentů ze 116 mají osobní zkušenost alespoň s jednou z předchozích čtyř otázek, 13 osob má tuto zkušenost zprostředkovanou přes jinou osobu a 25 dotazovaných osob má jinou tuto zkušenost.

Graf 15: Konkrétní zkušenost

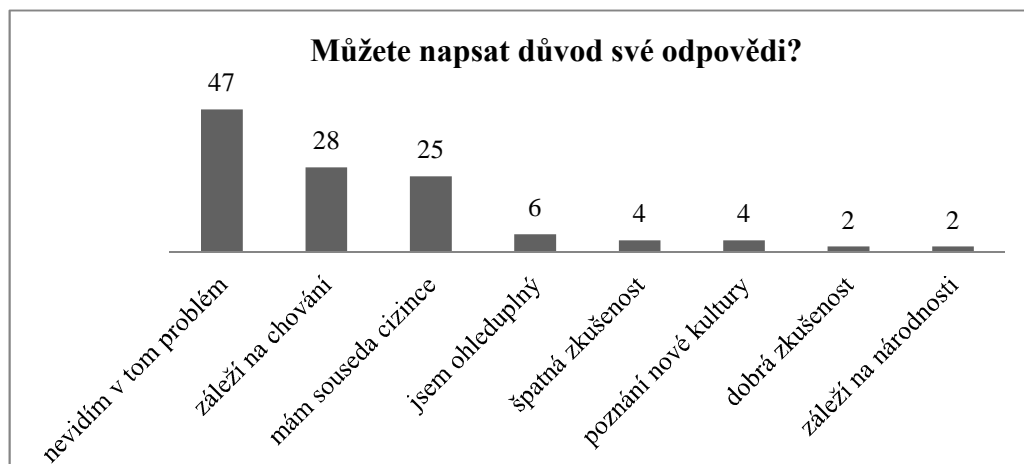
Tento graf uvádí odpovědi na konkrétní zkušenosti respondentů s cizinci. Většina odpovědí byla pozitivních. Tuto otázku vypsalo 93 respondentů. Nejčetnější odpověď byla dobrá pracovní zkušenost (23), další pozitivní zkušenost bylo kulturní obohacení (11), dále pak 10 osob má cizince za kamaráda či přítele, 6 osob tvrdí, že cizinci jsou pracovitější, 4 osoby tvrdí, že obohacují ekonomiku a 3 osoby mají zkušenost s legalizací pobytu cizinců. Že cizinci berou práci obyvatelům ČR, odpovědělo 12 osob, zkušenost z médií má 10 osob a špatnou pracovní zkušenost s cizinci má 5 tázaných osob.

Graf 16: Cizinci jako sousedé

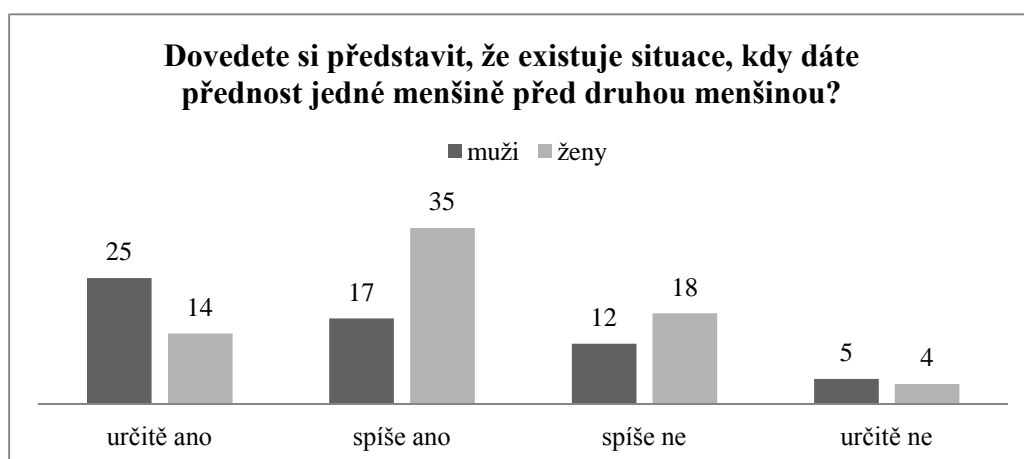
Tento graf znázorňuje, kdo z respondentů si umí představit za souseda cizince. Určitě ano odpovědělo 77 osob. Určitě ne pouze jeden muž. Spíše ano si za souseda umí představit 43 osob a spíše si to neumí představit 9 osob.

Graf 17: Zdůvodnění

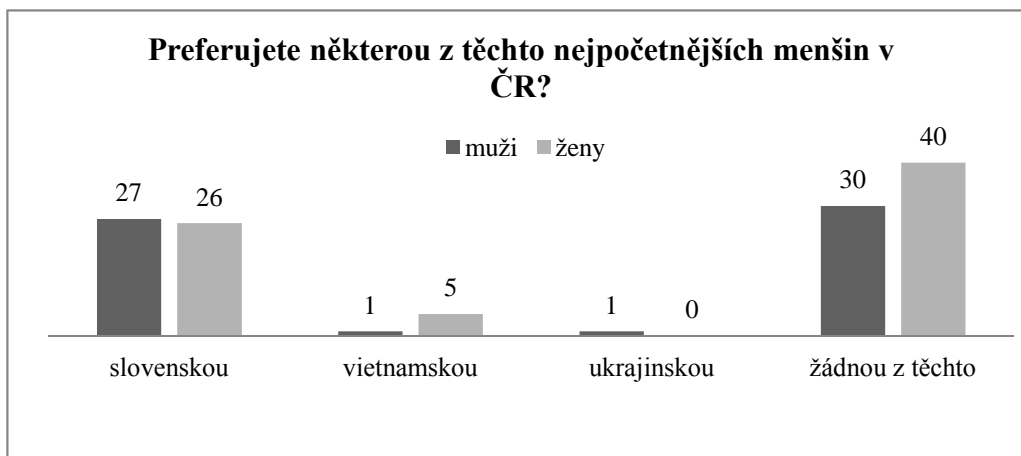
Tento graf navazuje na předchozí otázku. Graf uvádí odpovědi na konkrétní důvody respondentů, zda si umí představit cizince za souseda. Nejčtenější odpověď respondentů byla, že v tom nevidí problém – 47 osob. Dále si 28 osob umí představit cizince za souseda, ale záleží na chování. 25 osob souseda cizince má. Pouze 4 osoby uvedly, že mají špatnou zkušenost a 2 osobám záleží na národnosti.

Graf 18: Menšiny

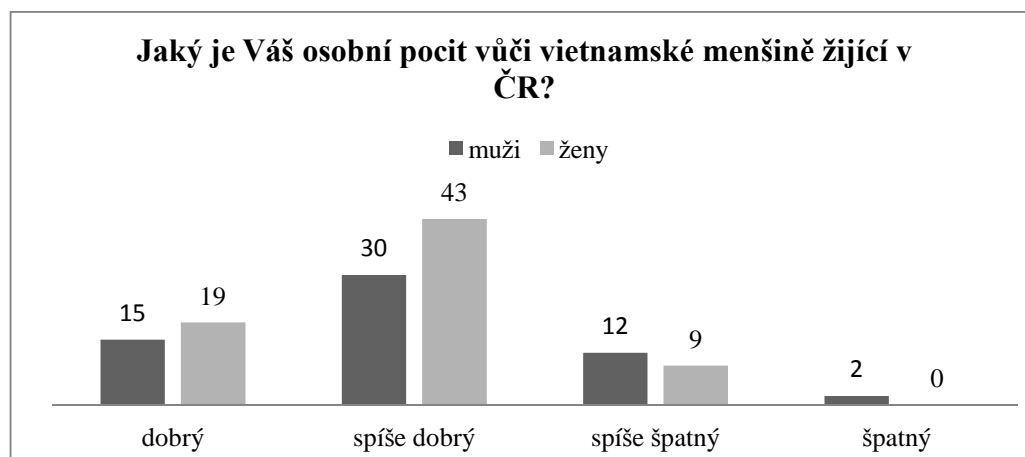
Graf popisuje, jestli respondenti dávají přednost jedné menšině před druhou. 52 osob odpovědělo, že ano, 39 osob určitě ano. Naopak 30 dotázaných zvolilo odpověď spíše ne a 9 osob určitě ne.

Graf 19: Preference menšin

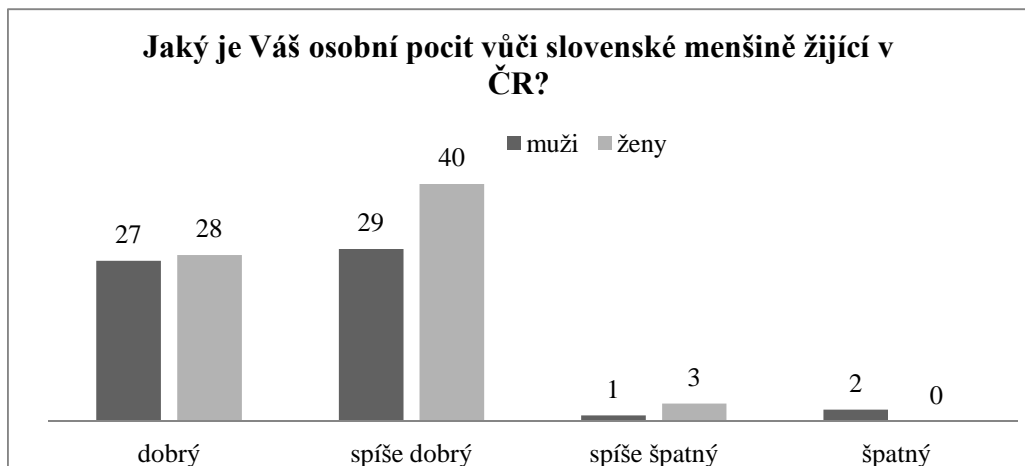
Graf sděluje, že 53 osob preferuje slovenskou menšinu, 6 respondentů preferuje vietnamskou menšinu a pouze 1 muž preferuje ukrajinskou menšinu. Žádnou z těchto menšin jako odpověď uvedlo 70 osob.

Graf 20: Vietnamská menšina

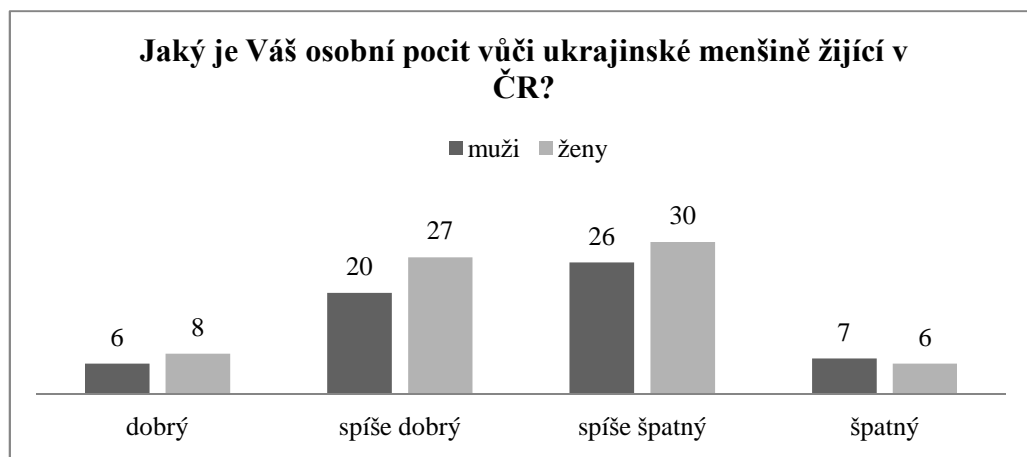
Graf vypovídá o tom, že většina respondentů odpovědělo, že má vůči vietnamské menšině spíše dobrý pocit – 73 osob. Dobrý pocit má z vietnamské menšiny 34 osob. Oproti tomu 2 osoby a to muži mají z této menšiny špatný pocit. Spíše špatný pocit má 20 respondentů.

Graf 21: Slovenská menšina

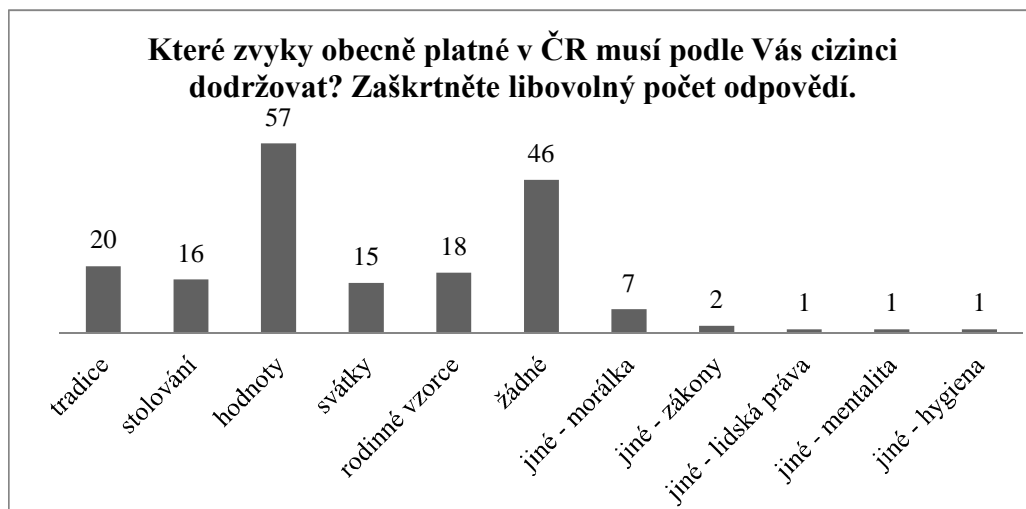
Graf zde prezentuje, jaký pocit mají respondenti ze slovenské menšiny. Jsou zde dvě nejčtenější odpovědi a to, že respondenti mají dobrý pocit ze slovenské menšiny. Tuto odpověď uvedlo 55 osob, spíše dobrý pocit uvedlo 69 osob. Spíše špatný uvedly 4 osoby a špatný pouze 2 osoby.

Graf 22: Ukrajinská menšina

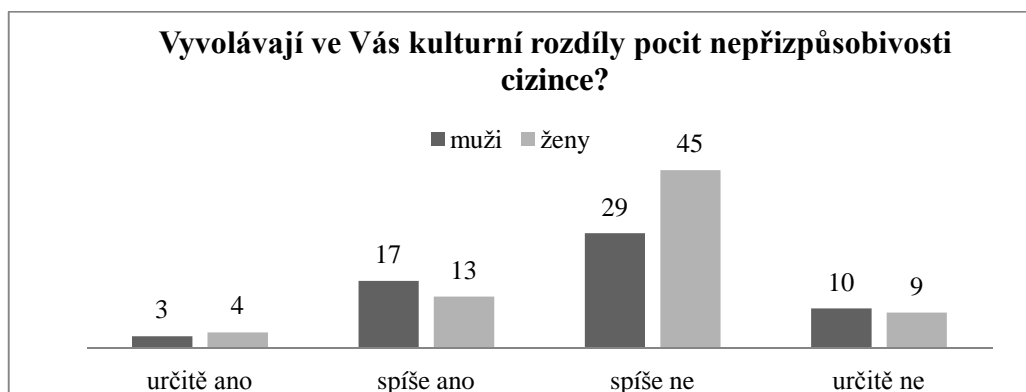
Graf zobrazuje, jaký pocit mají respondenti vůči ukrajinské menšině. V tomto případě převažuje spíše špatný pocit, jak odpovědělo 56 tázaných osob. Naopak spíše dobrý pocit má 47 osob. Špatný pocit z ukrajinské menšiny má 13 osob a srovnatelný počet má dobrý pocit vůči této menšině, a to 14 osob.

Graf 23: Dodržování zvyků

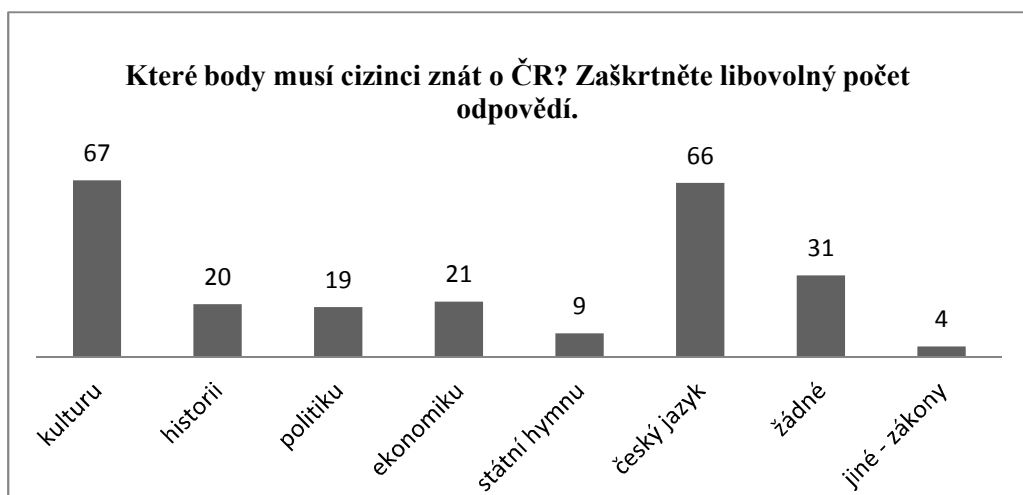
Graf znázorňuje, jaké zvyky podle respondentů musí cizinci v ČR dodržovat. Na prvním místě s 57 odpověďmi se umístily hodnoty, jako druhou nejpočetnější byla zvolena odpověď, že cizinci nemusí dodržovat žádné hodnoty, a to v počtu 46 respondentů. Na dalších místech se umístily tradice (20), rodinné vzorce (18), stolování (16) a svátky (15). Respondenti měli možnost vlastní odpovědi. Tázané osoby také uvedli morálku (7), zákony (2), a jednotlivci uvedli lidská práva, mentalitu a hygienu.

Graf 24: Pocit nepřizpůsobivosti cizinců

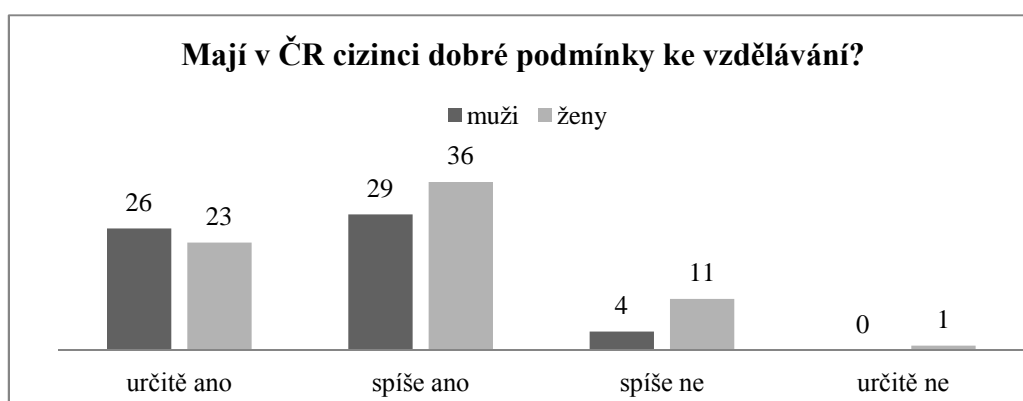
Z grafu je zřejmé že, 74 osob si spíše nemyslí, a 19 si určitě nemyslí, že by v nich kulturní rozdíly budily pocit nepřizpůsobivosti cizince. Na tuto otázku odpovídá 30 respondentů spíše ano a 7 určitě ano.

Graf 25: Znalost cizinců o ČR

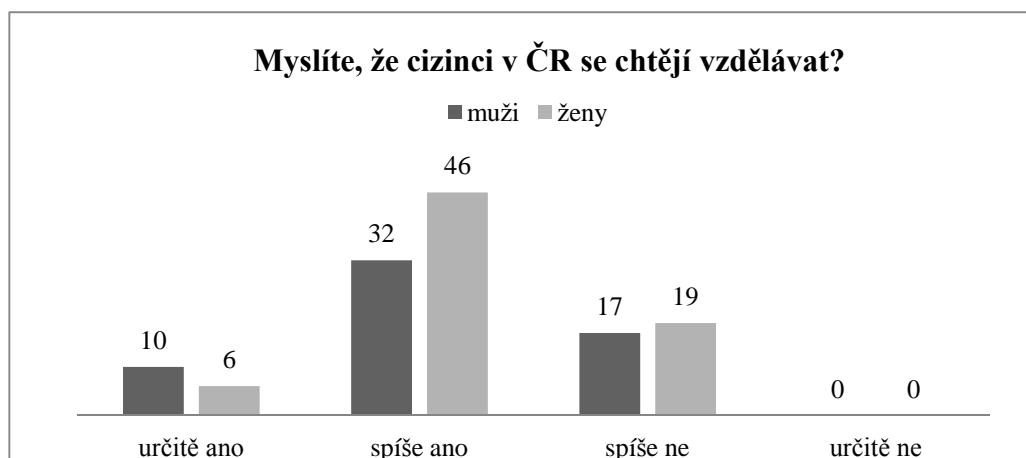
Z grafu plyne, co považují respondenti za nejdůležitější, aby cizinci znali o ČR. Za nejvíce důležité považují kulturu (67) a český jazyk (66), dále 31 osob odpovědělo, že cizinci nemusí znát o ČR žádnou z těchto odpovědí. S podobným počtem odpovědí se na další místo řadí ekonomika (21), historie (20), politika (19) a v neposlední řadě s 9 odpověďmi státní hymna a 4 osoby uvedli, že musí dodržovat zákony.

Graf 26: Podmínky ke vzdělávání

Graf uvádí, že 65 tázaných osob si myslí, že v ČR jsou spíše dobré podmínky ke vzdělávání cizinců a 49 osob si myslí, že jsou zde určitě dobré podmínky. Oproti tomu 15 osob uvádí, že zde nejsou spíše dobré podmínky a jeden člověk se domnívá, že zde určitě nejsou dobré podmínky.

Graf 27: Vzdělávání

Graf znázorňuje, kolik respondentů si myslí, že se cizinci chtějí v ČR vzdělávat. Spíše ano odpovědělo 76 dotázaných, určitě ano odpovědělo 16 respondentů. Naopak spíše ne odpovědělo 36 respondentů, určitě ne ne zvolil žádný respondent.

Graf 28: Šance na zaměstnání

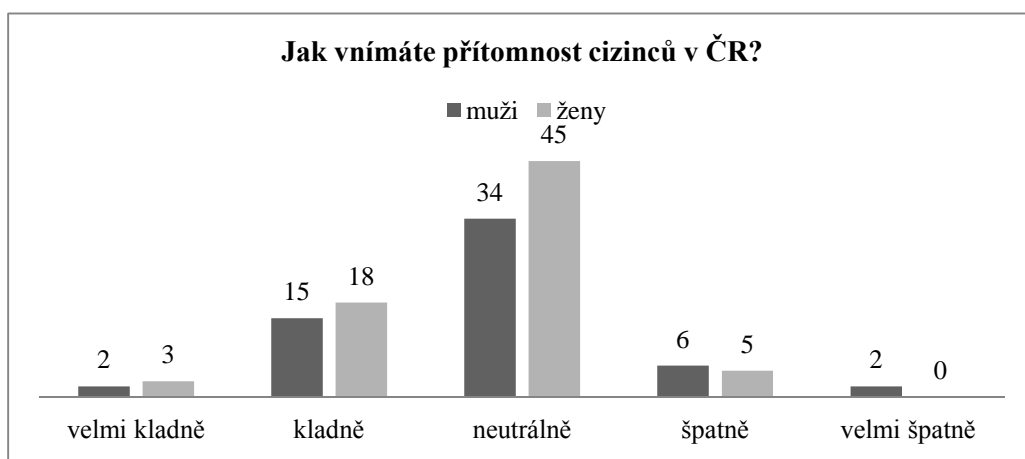
Graf uvádí údaje o tom, zda si respondenti myslí, že cizinci mohou získat kvalitní zaměstnání. Spíše ano odpovědělo 71 respondentů. Určitě ano si myslí 36 osob. Spíše ne si myslí 23 respondentů. Cizinci určitě nemají šanci na získání kvalitního zaměstnání, neodpověděl žádný respondent.

Graf 29: Rekvalifikace

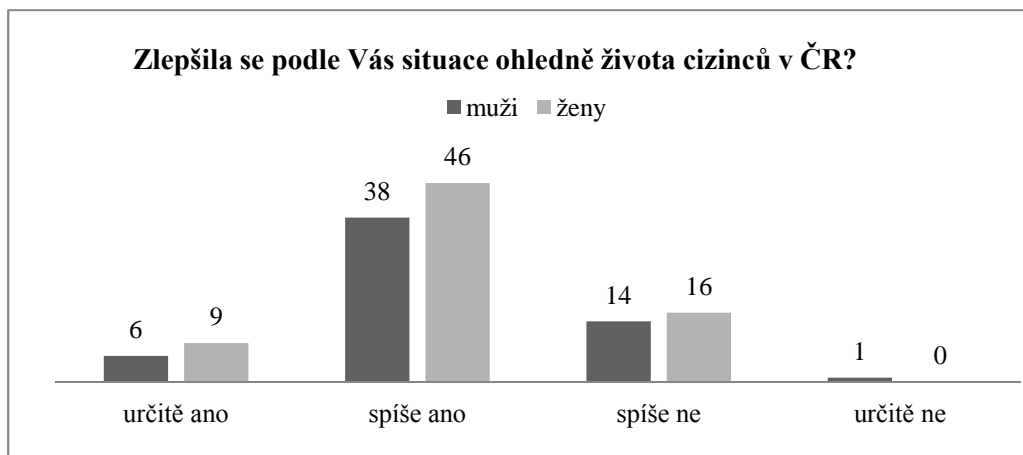
Z grafu vyplývá, že nejčtenější odpověď na to zdali se cizinci snaží rekvalifikovat, byla spíše ne, kterou odpovědělo 66 respondentů. Druhou nejpočetnější odpovědí byla, že se spíše snaží rekvalifikovat. Tuto odpověď zvolilo 55 osob. Určitě ano zvolilo 5 osob a naopak určitě ne zvolily 4 osoby.

Graf 30: Přítomnost cizinců v ČR

Graf sděluje, jak respondenti vnímají přítomnost cizinců v ČR. Většina respondentů odpovědělo, že situaci vidí neutrálně, a to v počtu 79 odpovědí. Přítomnost cizinců vidí 33 osob kladně a 5 velmi kladně. Naopak přítomnost cizinců hodnotí 11 dotázaných špatně a 2 velmi špatně.

Graf 31: Současná situace

Graf jasně ukazuje na to, že podle 84 respondentů se situace v ČR pro cizince spíše zlepšila k lepšímu. Dalších 15 osob si myslí, že situace se určitě zlepšila. Respondentů, kteří si myslí, že se situace nezlepšila, bylo 30. Pouze jeden dotázaný si myslí, že se situace určitě nezlepšila.

4.7 Interpretace výsledků

Zde autorka uvedla výsledky kvantitativního průzkumu, které porovnála s danými hypotézami. Podle odpovědí respondentů se jednotlivé hypotézy potvrdily či vyvrátily. Na dotazník odpovědělo 130 osob. (Graf č. 1) Nejčastější věk odpovídajících byl v rozmezí 18 – 29 let. (Graf č. 2) Nejčastější dosažené vzdělání respondentů bylo středoškolské vzdělání s maturitou. (Graf č. 3)

Hypotéza 1: Česká populace si myslí, že hlavní důvod migrace jsou ekonomické problémy migrantů.

Tato hypotéza se zcela potvrdila. Z Grafů č. 4 a č. 5 je zřejmé, že respondenti se z velké většiny domnívají, že cizinci se mají lépe v ČR než v zemi původu. Dále si odpovídající osoby myslí, že cizinci do ČR přicházejí hlavně z pracovních důvodů.

Hypotéza 2: Česká společnost nemá přehled o počtu cizinců v ČR.

Zde se hypotéza nepotvrdila. Většina dotázaných osob má podle Grafu č. 6 přibližnou představu kolik cizinců žije v ČR. Zde měli největší přehled muži a osoby s vysokoškolským vzděláním.

K otázce kolik cizinců zde studuje na VŠ není podle Grafu č. 7 výsledek již tolik jednoznačný, přibližně polovina respondentů ví, kolik zde studuje cizinců. Zde mají větší přehled ženy a tuto odpověď zvolilo nejvíce osob s vyšším odborným vzděláním. Další četnou odpovědí byla zvolena možnost spíše méně studujících cizinců, než jak je tomu doopravdy. Tuto odpověď zvolilo více mužů než žen.

Hypotéza 3: Česká společnost diskriminuje cizince díky předsudkům.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Jak můžeme vyčíst z Grafu č. 8 má naprostá většina dotázaných osobní zkušenost s cizinci. Na této otázce byla závislá další otázka. Podle Grafu č. 9 má převážná většina respondentů kladnou zkušenost s cizinci.

Respondenti odpovídali na otázky týkající se předsudků. Podle Grafu č. 10, zda zvyšují cizinci kriminalitu, odpovídaly osoby vcelku vyrovnaně, taktéž je tomu s odpověďmi v Grafu č. 11 na otázku, zda berou cizinci obyvatelům v ČR práci. V dalším Grafu č. 12 bylo zjištěno, že odpovídající osoby se spíše domnívají, že cizinci přinášejí novou kulturu a ideje. V Grafu č. 13 byly odpovědi opět téměř vyrovnané, tento graf se zabýval otázkou, zda jsou cizinci přínosem pro ekonomiku ČR.

Z Grafu č. 14 lze vyčíst, že nadpoloviční většina má osobní zkušenost se situací alespoň v jedné z předešlých otázek. Druhou nejčtenější odpovědí byla jiná zkušenost a nejméně osob má tuto zkušenost zprostředkovanou přes zkušenost blízké osoby. V Grafu č. 15 měly osoby vypsát tuto konkrétní zkušenost. Nejvíce bylo vypsáno kladných zkušeností. Tato otázka zde podrobně zkoumala, zda jde o konkrétní zkušenosti respondentů nebo pouze o předsudky.

V Grafu č. 16 byla řešena otázka, zda si respondenti umí představit cizince za souseda. Většina respondentů zvolila kladnou odpověď. Pouze malý počet osob zvolilo spíše ne a pouze jedna odpověď byla pro určitě ne.

Podle Grafu č. 17, kde měli respondenti zdůvodnit svou odpověď, byly tyto odpovědi většinou kladné a nejčastější odpověď byla, že v tom respondenti nevidí problém.

Hypotéza 4: Česká společnost preferuje slovenskou menšinu před ostatními menšinami.

Tato hypotéza se potvrdila, jelikož většina dotázaných preferuje jednu menšinu před druhou a nejvíce sympatií získala slovenská menšina.

Z Grafu č. 18 vyplývá, že většina dotázaných by určitě nebo spíše zvolilo jednu menšinu před druhou. Nejvíce osob podle Grafu č. 19 odpovědělo, že by nepreferovalo žádnou ze zmíněných menšin, ovšem ze tří zmíněných menšin byla jako preferovaná menšina jasně zvolena slovenská menšina.

Podle sympatií se slovenská menšina umístila na prvním místě, jak je patrné z Grafu č. 21. Na druhém místě se umístila vietnamská menšina, jak můžeme vidět v Grafu č. 20 a na posledním místě a s větším počtem negativních pocitů se podle Grafu č. 22 umístila ukrajinská menšina.

Hypotéza 5: Češi si myslí, že se cizinci musí přizpůsobit ve všem.

Zde se hypotéza nepotvrdila. Respondenti nevyžadují ve velkém počtu dodržování všech obecně platných zvyků.

Nejvíce důležité podle Grafu č. 23 bylo, aby cizinci v ČR dodržovaly hodnoty, na dalším místě respondenti zvolili, že cizinci zde nemusí dodržovat žádné uvedené body, na dalších místech se sestupně umístili tradice, rodinné vzorce, stolování a svátky. Pro jednotlivce je také důležitá morálka, zákony, lidská práva, mentalita a také hygiena.

V další otázce bylo zjištěno a znázorněno v Grafu č. 25, že cizinci musí podle respondentů znát o ČR kulturu a český jazyk. Jako další v pořadí se opět

umístila odpověď, že cizinci nemusejí znát žádné zmíněné body. Postupně se seřadila znalost ekonomiky, historie, politiky, státní hymny a jednotlivci odpověděli zákony.

K pocitům nepřizpůsobivosti cizinců se respondenti vyjádřili podle Grafu č. 24 tak, že nadpoloviční většina odpověděla, že kulturní rozdíly spíše nevyvolávají nebo určitě nevyvolávají pocit nepřizpůsobivosti.

Hypotéza 6: Česká společnost si myslí, že cizinci nejsou ochotni se vzdělávat a dále se rekvalifikovat.

Hypotéza se nepotvrdila ve věci vzdělávání, ovšem ve věci rekvalifikace jsou respondenti nedůvěřiví a mají k tomuto tématu jak kladné tak i záporné odpovědi v podobném počtu.

Respondenti se v naprosté většině domnívají, jak je znázorněno v Grafu č. 26, že cizinci zde mají dobré podmínky ke vzdělávání. Navazující otázka, zdali se zde chtějí cizinci vzdělávat, nezaznamenala již podle Grafu č. 27 takový počet kladných odpovědí. Ovšem pořád si nadpoloviční většina myslí, že se chtějí vzdělávat.

K otázce možnostem kvalitního zaměstnání znázorněnou Grafem č. 28 respondenti opět jednoznačně odpovídají pro kladné odpovědi.

V poslední otázce podle Grafu č. 29 ohledně snahy cizinců se rekvalifikovat se odpovědi liší. Četné záporné odpovědi, které se vyrovnávají kladným odpovědím, částečně potvrzují tuto hypotézu.

Hypotéza 7: Situace se ve vnímání cizinců v ČR za posledních 10 let nezměnila.

Tato hypotéza se nepotvrdila. Jelikož podle Grafu č. 30 většina respondentů vnímá přítomnost cizinců v ČR neutrálně či kladně. Na přímou otázku v Grafu č. 31, zdali se situace za posledních let zlepšila, odpověděla většina respondentů spíše ano.

4.8 Závěry průzkumu

V praktické části bakalářské práce autorka použila kvantitativní průzkum. Kvantitativní průzkum se vyznačuje podle Zicha (2007, s. 6) vysokou přesností získaných dat. Cílem průzkumu byla základní orientace v problémové situaci, sběr dat a vyhodnocení současné situace daného problému. Kvantitativní průzkum byl zaměřen na testování předem uvedených hypotéz. Průzkum usiloval o potvrzení či vyvrácení těchto hypotéz.

Dále kvantitativní výzkum zkoumal chování většího počtu obyvatel, v tomto případě 130 respondentů. Díky tomu byla tato metoda pro tuto práci vhodnější než kvalitativní výzkum.

Podle Víškové (online, cit. 2013-2-1) kvantitativní průzkumník chápe, že sociální realita existuje nezávisle na něm. Proto si autorka bakalářské práce udržovala odstup nezávislého pozorovatele a snažila se o popis této reality. Lidské chování je podle kvantitativního průzkumníka svobodné rozhodnutí. Sociální realitu bychom si měli spíše vykládat a vysvětlovat, nežli popisovat a to na základě toho, jak jí prožívají konkrétní jedinci.

Výhodami kvantitativního průzkumu bylo zmírnění působení rušivých proměnných, dále relativně rychlý sběr dat a v neposlední řadě výsledky nebyly závislé na autorce práce.

Tento průzkum byl vytvořen za účelem sběru základních empirických dat a může být dále podkladem pro sociologický výzkum.

Z tohoto průzkumu byly zjištěny konkrétní výsledky a data. Díky tomuto průzkumu bylo autorkou práce zjištěno, že se více hypotéz nepotvrdilo, ovšem je to k dobru věci. Hypotézy byly spíše pesimisticky laděny o vnímání života cizinců v ČR českou společností. A je překvapující jakých výsledků bylo dosaženo.

Bylo zjištěno, že Češi si myslí, že hlavní důvod migrace do ČR jsou ekonomické důvody, a to důvody pracovní. Dále tvrdí, že se zde mají lépe než ve své zemi původu a domnívají se, že se zde jejich situace za posledních 10 let

spíše zlepšila. Toto tvrzení je podpořeno tím, že Češi berou přítomnost cizinců v ČR neutrálně či dokonce kladně.

Ukázalo se, že Češi mají přehled o počtu cizinců v ČR a také o počtu cizinců studujících na vysokých školách.

K otázkám ohledně předsudků vedených směrem k cizincům byly výsledky též překvapující. Většina Čechů má osobní zkušenost s cizinci a jejich zkušenost je převážně dobrá.

Na otázky, zda cizinci zvyšují kriminalitu, zda berou práci obyvatelům ČR či zda jsou přínosem pro ekonomiku, byly kladné a záporné odpovědi téměř vyrovnány. Ovšem většina Čechů se domnívá, že cizinci přinášejí nové ideje a kulturu. Tímto se potvrzuje, že většina Čechů nemá předsudky vůči cizincům.

Nejvíce dotázaných Čechů tvrdí, že má osobní zkušenost s cizinci a pouze minimum má zprostředkované informace od blízké osoby nebo z jiného zdroje. Většina konkrétních zkušeností, které Češi vypsali, byly kladné.

Autorka se domnívá, že ti kdož nevyplnili konkrétní zkušenosti, ačkoli uvedli, že mají zkušenost s cizinci, mohou mít vůči cizincům předsudky a nenapadla je konkrétní situace. Dotazované osoby, které odpověděly, že mají tuto zkušenost z médií, mohou být ovlivněni a mohou mít pak také předsudky.

Většina Čechů nevidí problém v tom mít cizince za souseda, což opět potvrzuje nediskriminaci a neuplatňování předsudků vůči cizincům.

Přibližně polovina Čechů nepreferuje žádnou z menšin a nedělá mezi nimi rozdíly. Ovšem přibližně polovina Čechů preferuje jednu menšinu před druhou. Slovenská menšina je díky blízkosti s Českou republikou nejvíce preferovanou. K vietnamské menšině jsou pocity spíše dobré. Naopak vnímání ukrajinské menšiny je velice špatné.

Ukázalo se, že většina Čechů vyžaduje, aby cizinci zde dodržovali především hodnoty. Dále Češi nevyžadují od cizinců žádné dodržování obecně platných zvyků. Spíše je doporučuje k jejich vlastní orientaci a pro jejich prospěch. Pro Čechy je důležité, aby cizinci měli přehled o kultuře české republiky a uměli český jazyk.

Češi se vyjádřili tak, že kulturní odlišnost v nich nevyvolává špatné pocity a pocit nepřizpůsobivosti cizince.

Ohledně otázek vzdělávání, se Češi domnívají, že cizinci zde mají dobré podmínky ke vzdělávání. Nadpoloviční většina Čechů si myslí, že se cizinci v ČR chtějí vzdělávat.

Z průzkumu vyplynulo, že Češi tvrdí, že cizinci mají možnost kvalitního zaměstnání, ovšem ve věci rekvalifikace cizinců jsou pesimističtější a myslí si, že nejsou až tak ochotni se rekvalifikovat.

Ohledně tohoto průzkumu byli celkově více chápavé vůči situaci cizinců v ČR ženy. Z tohoto průzkumu vyplynuly nové informace ohledně předsudků vůči cizincům, dále informovanost české společnosti o životě cizinců v ČR, o ochotě cizinců se vzdělávat a rekvalifikovat a také informace o soužití s cizinci.

ZÁVĚR

V bakalářské práci se autorka zabývala tématem specifika vzdělávání dospělých cizinců. Autorka se touto prací snažila o nastínění problematiky cizinců a o předání informací ohledně vzdělávání dospělých cizinců v ČR čtenářům této bakalářské práce.

Cizinci k nám přicházejí z různých důvodů, ať je to z důvodů ekonomických, politických, náboženských, z důvodů lepšího vzdělání nebo rodinných důvodů apod. Jak se ukázalo z průzkumu, česká společnost je toho názoru, že cizinci jsou zde hlavně z pracovních důvodů. Počet cizinců v ČR narůstá, jelikož jsme pro cizince cílovou zemí, což bylo také potvrzeno průzkumem, kdy Češi tvrdí, že cizinci se v ČR mají lépe než ve své zemi původu. Češi se také velice dobře orientují v počtu příchozích cizinců do ČR.

Je důležité si uvědomit, že cizinci to v ČR mají velice obtížné. Cizinci se zde začleňují velice těžko, jelikož mají mnohdy odlišné prvky kultury, hodnot a také přesvědčení. S těmito lidmi se již běžně setkáváme na jednom území, na ulici, ve škole, v zaměstnání a navzájem se ovlivňujeme. Každý člověk má jiná přání, zkušenosti a očekávání, každý člověk je individualita. Podle průzkumu se ukázalo, že Češi uvedli, že nejvíce vyžadují od cizinců znalost hodnot, kultury a českého jazyka. Avšak odlišné kulturní rozdíly v nich nevyvolávají pocit nepřizpůsobivosti cizince.

Za žádoucí je bráno to, abychom hleděli do budoucnosti a ne se neustále ubírali a hledali východisko v minulosti. Dnes je již Evropa multikulturním světadílem a Česká republika je její součástí. Jak se potvrdilo v průzkumu, lidé berou přítomnost cizinců v ČR kladně či neutrálně a podle nich se situace ohledně cizinců v ČR zlepšila.

Jedním z problémů spojených s vnímáním cizinců jsou předsudky a diskriminace. Proto je zde důležité, aby občané ČR znali informace o cizincích, aby Češi nebrali pouze svou kulturu jako tu nejlepší, ale viděli v příchozích cizincích nové směry a ideje. Je zde také důležitý soulad cizinců s Čechy

a zapojení institucí a nejširší veřejnosti. Podle průzkumu neměli Češi předsudky vůči cizincům, většina obyvatel měla dobrou osobní zkušenost s cizinci. Dokonce většina osob neviděla jako problém mít cizince za souseda.

Autorka v bakalářské práci hovořila o třech nejpočetnějších menšinách v ČR a o názoru české společnosti na ně. Avšak většina Čechů pořád preferuje jednu menšinu před druhou a dělá mezi nimi rozdíly. Nejvíce preferovanou menšinou byly Slováci a nejméně oblíbenou menšinou byly Ukrajinci.

V takovémto případě roste vzájemná závislost, ať jde již o závislost sociální, politickou či ekonomickou, je zde nutné vyvarovat se stereotypům a předsudkům. Považuje se za nutné, abychom si uvědomili, že vzdělání jak občanů české republiky, tak cizinců na našem území vede k boření těchto stereotypů.

Hlavním cílem bylo zmapovat situaci ohledně vzdělávání dospělých cizinců. Průzkum poskytl náhled na postoje a názory vnímání cizinců a jejich další vzdělávání českou společností.

Nejefektivnějším způsobem integrace je vzdělávání a motivace. Tím však není míněno pouze výuka českého jazyka, ale také soběstačnost, orientace ve společnosti, specifické kurzy a po získání zaměstnání také rekvalifikační kurzy. Podle průzkumu se potvrdilo, že Češi mají přehled o vzdělávání dospělých cizinců na VŠ. Dále tvrdí, že cizinci zde mají dobré podmínky ke vzdělávání a domnívají se, že se zde cizinci chtějí vzdělávat. Také pokud šlo o zaměstnání, byli Češi názoru, že zde mají dobré podmínky pro zaměstnání. Ohledně ochoty rekvalifikace cizinců, byly již výsledky vyrovnané.

Tato práce by měla být přínosem pro osoby, které se o toto téma zajímají a vidí v tomto tématu budoucnost do dalších let. Dále by mohla být námětem pro rozsáhlé sociologické šetření.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BARTÁK, J. *Jak vzdělávat dospělé*. Praha: Alfa Nakladatelství, s. r. o., 2008. ISBN 978-80-87197-12-7.

BENEŠ, I. *Andragogika*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. ISBN 978-80-247-2580-2.

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci v České republice 2011*. Praha: Český statistický úřad, 2011. ISBN 978-80-250-2139-2.

DRBOHLAV, D. *Migrace a (i)migranti v Česku: kdo jsme, odkud přicházíme, kam jdeme?* Praha: Sociologické nakladatelství, 2010. ISBN 978-80-7419-039-1.

DVOŘÁKOVÁ J. et al. *Metody sociální práce s imigranty, azylanty a jejich dětmi*. Praha: Triton, 2008. ISBN 978-80-7387-097-3.

HRADEČNÁ M., P. BURDOVÁ HRADEČNÁ. Vzdělávání žadatelů o mezinárodní ochranu a jejich uplatnění na trhu práce. In: LANGER, T., J. VETEŠKA. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce: sborník z mezinárodní konference konané dne 12. prosince 2008 pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-70-9.

KERLINGER, F. N. *Základy výzkumu chování*. Praha: Academia, 1972.

KOZLÍKOVÁ, P. Vzdělávání migrantů jako nástroj usnadnění vstupu na trh práce. In: LANGER, T., J. VETEŠKA. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce: sborník z mezinárodní konference konané dne 12. prosince 2008 pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-70-9.

LANGER, T., J. VETEŠKA. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce: sborník z mezinárodní konference konané dne 12. prosince 2008 pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-70-9.

NEUMANNOVÁ, R., M. KYKALOVÁ. *Antidiskriminační vzdělávání a veřejná správa v ČR: příručka pro zaměstnance veřejné správy*. Praha: Multikulturální centrum Praha, o. s., 2007. ISBN 978-80-239-9597-8.

POTOČKOVÁ, D. Rasismus, xenofobie a intolerance z hlediska práva, sociologie a antropologie: společnost a interkulturalita. In: ŠIŠKOVÁ, T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 1998, s. 34-35. ISBN 80-7178-285-8.

STEINICHOVÁ, L. Migrace - Globalizace – Kvalifikace. In: LANGER, T., J. VETEŠKA. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce: sborník z mezinárodní konference konané dne 12. prosince 2008 pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-70-9.

ŠIŠKOVÁ, T. *Menšiny a migranti v České republice: my a oni v multikulturální společnosti 21. století*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-648-9.

ŠRAJEROVÁ, O. K otázkám národního vedomia príslušníkov slovenskej národnostnej menšiny v ČR. In: BALVÍN, J. et al. *Výchova, vzdělávání a kultura ve vztahu k národnostním menšinám: Mezinárodní konference, 3. setkání národnostních menšin, 22. Setkání Hnutí R*. Praha: Komise Rady hl. m. Prahy pro oblast národnostních menšin, 2004. ISBN 80-902972-6-9.

ŠRAJEROVÁ, O. Slováci v České republice: historický pohled na Slováky v českých zemích v letech 1918-1995. In GABAL, I. a kol. *Etnické menšiny ve střední Evropě*. Praha: G plus G, 1999. ISBN 80-86-103-23-4.

TOLIMATOVÁ, J. Rasismus, xenofobie a intolerance z hlediska práva, sociologie a antropologie: o lidských rasách a rasismu z hlediska antropologie. In: ŠIŠKOVÁ,

T. *Výchova k toleranci a proti rasismu*. Praha: Portál, 1998, s. 28-32. ISBN 80-7178-285-8.

VASILJEV, I. *Vietnamština: jazyk na protipólu*. Praha: Muzeum hlavního města Prahy, 2010. ISBN 978-80-85394-71-9.

VERMA, K.G. Rovnoprávnost a vzdělání: multikulturní přístup z Velké Británie. In: SMÉKAL, V. *Podpora optimálního rozvoje osobnosti dětí z prostředí minorit: sociální, pedagogické a psychologické aspekty utváření osobnosti romských dětí a dětí z prostředí jiných minorit*. Brno: Barrister & Principal – studio, s.r.o., 2003. ISBN 80-85947-82-X.

VESELÁ, A. Projekty realizované a podporované Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR. In: LANGER, T., J. VETEŠKA. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce: sborník z mezinárodní konference konané dne 12. prosince 2008 pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-70-9.

VETEŠKA, J. Možnosti dalšího vzdělávání migrantů a ostatních skupin obyvatel v kontextu sociálních a ekonomických změn. In: LANGER, T., J. VETEŠKA. *Další vzdělávání ve světě migrujícího trhu práce: sborník z mezinárodní konference konané dne 12. prosince 2008 pod záštitou Ministerstva práce a sociálních věcí ČR*. Praha: Univerzita Jana Amose Komenského, 2009. ISBN 978-80-86723-70-9.

VETEŠKA J., M. TURECKIOVÁ. *Kompetence ve vzdělávání*. Praha: Grada Publishing, a. s., 2008. ISBN 978-80-247-1770-8.

VÍZNEROVÁ, H. et al. *Metodika nízkoprahových kurzů pro cizince: „Šance – práce – integrace!“* Praha: Evropská kontaktní skupina, 2011. ISBN 978-80-904452-4-6.

ZICH, F. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Vysoká škola finanční a správní, 2007. ISBN 80-86754-19-7.

Seznam použitých internetových zdrojů

BILLIKOPF, G. *Cultural Differences? Or, are we really that different?* [online]. University of California: 2009 [cit. 2012-11-6]. Dostupné z: <http://cnr.berkeley.edu/ucce50/ag-labor/7article/article01.htm>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci: Počet cizinců.* [online]. 30. 5. 2012 [cit. 2012-11-6]. Dostupné z:

http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_pocet_cizincu

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Cizinci: Vzdělávání.* [online]. 24. 4. 2012 [cit. 2013-2-1]. Dostupné z: http://www.czso.cz/csu/cizinci.nsf/kapitola/ciz_vzdelavani

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Podíl cizinců na obyvatelstvu.* [online]. 30. 12. 2011 [cit. 2012-10-8]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/tab/660026E7F8>

ČESKÝ STATISTICKÝ ÚŘAD. *Věková struktura obyvatelstva.* [online]. 30. 12. 2011 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z:

<http://www.czso.cz/csu/2011edicniplan.nsf/tab/660026E7E8>

KAČEROVÁ E. *Analýza: Cizinci v České republice.* [online]. 23. 9. 2011 [cit. 2013-2-4]. Dostupné z:

http://www.demografie.info/?cz_detail_clanku=&artclID=777&

Komunikace: jak komunikovat s těmi, pro které čeština není mateřský jazyk. [online]. [cit. 2012-12-1]. Dostupné z:

<http://www.inkluzivniskola.cz/cestina/komunikace>

Kultura a kulturní rozdíly. [online]. 30. 3. 2007 [cit. 2012-11-15]. Dostupné z: <http://www.czechkid.cz/si1140.html>

LEONTIYEVA, Y. *Ukrajinci v ČR.* [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2005 [2012-11-7]. Dostupné z:

<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=200&lst=120>

LUKŠÍKOVÁ, P. *Slováci v ČR*. [online]. Praha: Sociologický ústav AV ČR, 2005 [cit. 2012-12-28]. Dostupné z:

<http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=197&lst=117>

Na českých školách přibylo cizinců. [online]. 2000 [cit. 2013-2-4]. Dostupné z:

<http://www.vysokeskoly.cz/clanek/na-ceskych-skolach-pribylo-cizincu>

SOUDKOVÁ, V., T. SOUDEK. *Bariéry mezi námi očima cizinců*. [online]. 1. vyd.

Praha: European Training and Consulting, 2008 [cit. 2012-11-6]. Dostupné z:

http://www.euroskop.cz/gallery/35/10626-kniha_bariery_a5_finalni_verze.pdf

VÍŠKOVÁ, V. *Kvantitativní a kvalitativní výzkum*. [online]. Kabinet informačních studií a knihovnictví, 2011 [cit. 2013-2-1]. Dostupné z:

[http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Kvantitativn%C3%AD_a_kvalitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum_\(srovn%C3%A1n%C3%AD\)](http://kisk.phil.muni.cz/wiki/Kvantitativn%C3%AD_a_kvalitativn%C3%AD_v%C3%BDzkum_(srovn%C3%A1n%C3%AD))

SEZNAM PŘÍLOH

Příloha 1: Dotazník

Dobrý den,
prosím Vás o vyplnění dotazníku k tématu bakalářské práce s názvem Specifika vzdělávání dospělých cizinců v ČR. Jádro dotazníku je vytvořeno podle tématu vzdělávání dospělých cizinců, kdy tato oblast je nedostatečně prozkoumána. Na základě tohoto průzkumu chce autorka ověřit postoje české společnosti k cizincům a také zjistit jejich postoj ke vzdělávání dospělých cizinců. Pokud není uvedeno jinak, zaškrtněte pouze jednu odpověď. Dotazník Vám zabere přibližně 10 minut. Výsledky tohoto průzkumu použije autorka pouze ve své bakalářské práci. Dotazník je zcela anonymní.

Děkuji za Váš čas a odpovědi.

1) Jaký vidíte hlavní důvod migrace cizinců do ČR?

- a) politické důvody
- b) pracovní důvody
- c) vzdělání
- d) sociální důvody

2) Myslíte si, že cizinci jsou ekonomicky zajištěni lépe v ČR než ve své zemi původu?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

3) Kolik obyvatel ČR tvoří cizinci?

- a) 0 – 10 000
- b) 10 000 – 100 000
- c) 100 000 – 500 000
- d) více jak 500 000

4) Kolik cizinců studuje na vysokých školách v ČR?

- a) 0 – 10 000
- b) 10 000 – 100 000
- c) 100 000 – 500 000
- d) více jak 500 000

5) Máte osobní zkušenost s cizinci?

- a) ano
- b) ne

6) Pokud jste v předchozí otázce odpověděli ano, jaká byla Vaše zkušenost?

- a) dobrá
- b) spíše dobrá
- c) spíše špatná
- d) špatná

7) Zvyšují podle Vás cizinci v ČR kriminalitu?

- a) ano
- b) ne

8) Berou podle Vás cizinci obyvatelům ČR práci?

- a) ano
- b) ne

9) Přinášejí podle Vás cizinci do ČR novou kulturu a ideje?

- a) ano
- b) ne

10) Jsou podle Vás cizinci přínosem pro ekonomiku ČR?

- a) ano
- b) ne

11) Pokud jste alespoň jednou v předchozích otázkách odpověděli ano, jaká je tato zkušenost?

- a) osobní zkušenost
- b) zkušenost blízké osoby
- c) jiná

12) Jaká konkrétní zkušenost to byla?

Vypište:.....

13) Umíte si představit mít cizince za souseda?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

14) Můžete napsat důvod své odpovědi?

Vypište:.....

15) Dovedete si představit, že existuje situace, kdy dáte přednost jedné menšině před druhou menšinou?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

16) Preferujete některou z těchto nejpočetnějších menšin v ČR?

- a) slovenskou
- b) vietnamskou
- c) ukrajinskou
- d) žádnou z těchto

17) Jaký je Váš osobní pocit vůči vietnamské menšině žijící v ČR?

- a) dobrý
- b) spíše dobrý
- c) spíše špatný
- d) špatný

18) Jaký je Váš osobní pocit vůči slovenské menšině žijící v ČR?

- a) dobrý
- b) spíše dobrý
- c) spíše špatný
- d) špatný

19) Jaký je Váš osobní pocit vůči ukrajinské menšině žijící v ČR?

- a) dobrý
- b) spíše dobrý
- c) spíše špatný
- d) špatný

20) Které zvyky obecně platné v ČR musí podle Vás cizinci dodržovat? Zaškrtněte libovolný počet odpovědí.

- a) tradice
- b) stolování
- c) hodnoty
- d) svátky
- e) rodinné vzorce
- f) žádné
- g) jiné.....

21) Které body musí cizinci znát o ČR? Zaškrtněte libovolný počet odpovědí.

- a) kulturu
- b) historii
- c) politiku
- d) ekonomiku
- e) státní hymnu
- f) český jazyk
- g) žádné
- h) jiné.....

22) Vyvolávají ve Vás kulturní rozdíly pocit nepřizpůsobivosti cizince?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

23) Mají v ČR cizinci dobré podmínky ke vzdělávání?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

24) Myslíte, že cizinci v ČR se chtějí vzdělávat?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

25) Myslíte, že cizinci mají šanci na získání kvalitního zaměstnání?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

26) Snaží se cizinci rekvalifikovat, aby se mohli ucházet o lepší pracovní pozice?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

27) Jak vnímáte přítomnost cizinců v ČR?

- a) velmi kladně
- b) kladně
- c) neutrálně
- d) špatně
- e) velmi špatně

28) Zlepšila se podle Vás situace ohledně života cizinců v ČR?

- a) určitě ano
- b) spíše ano
- c) spíše ne
- d) určitě ne

29) V jakém rozmezí se pohybuje Váš věk?

- a) mladší 18 let
- b) 18 – 29 let
- c) 30 – 45 let
- d) 46 – 60 let
- e) starší 60 let

30) Jaké je Vaše pohlaví?

- a) žena
- b) muž

31) Jaké je Vaše dosažené vzdělání?

- a) základní
- b) středoškolské bez maturity/vyučen
- c) středoškolské s maturitou
- d) vyšší odborné
- e) vysokoškolské

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Kristýna Malíková

Obor: Vzdělávání dospělých

Forma studia: Prezenční studium

Název práce: Specifika vzdělávání dospělých cizinců v ČR

Rok: 2013

Počet stran textu: 57

Celkový počet stran příloh: 6

Počet titulů českých použitých zdrojů: 23

Počet internetových zdrojů: 13

Vedoucí práce: PhDr. Tereza Vacínová, Ph.D.